

L.p.	Roczny Plan Działania na 2019 r.	Było	Jest
1.	<p>Roczny Plan Działania dla II Osi Priorytetowej PO WER <i>Efektywne polityki publiczne dla rynku pracy, gospodarki i edukacji</i> opracowany przez Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej</p> <p>Działanie 2.6 Wysoka jakość polityki na rzecz włączenia społecznego i zawodowego osób niepełnosprawnych</p>	Brak fiszki projektu pozakonkursowego	<p>Nowa fiszka projektu pozakonkursowego pn. <i>Aktywni niepełnosprawni – narzędzia wsparcia samodzielności osób niepełnosprawnych</i> dot. następujących typów operacji:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Rewizja i rozbudowa istniejących rozwiązań ustawowych realizowanych przez podmioty publiczne i niepubliczne na rzecz włączenia społecznego osób niepełnosprawnych oraz wypracowanie nowych rozwiązań w tym zakresie. 2. Wypracowanie, przetestowanie, wdrożenie i upowszechnienie standardu usług asystenckich świadczonych na rzecz osób niepełnosprawnych, w tym osób zamieszkałych na obszarach wiejskich, z uwzględnieniem świadczenia tych usług przez osoby w wieku 50+, w tym opracowanie narzędzi rekrutacji i szkolenia niezbędnych do świadczenia tych usług <p>Fiszka stanowi załącznik nr 1</p>

L.p.	Roczny Plan Działania na 2019 r.	Było	Jest
			do tabeli.
2.	<p>Roczny Plan Działania dla II Osi Priorytetowej PO WER <i>Efektywne polityki publiczne dla rynku pracy, gospodarki i edukacji</i> opracowany przez Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej</p> <p>Działanie 2.6 Wysoka jakość polityki na rzecz włączenia społecznego i zawodowego osób niepełnosprawnych</p>	Brak fiszki projektu pozakonkursowego	<p>Nowa fiszka projektu pozakonkursowego pn. <i>Włączenie wyłączonych – aktywne instrumenty wsparcia osób niepełnosprawnych na rynku pracy</i> dot. typu operacji:</p> <p>Wypracowanie i wdrożenie instrumentów, wspierających zatrudnienie i utrzymanie się na rynku pracy osób niepełnosprawnych:</p> <ul style="list-style-type: none"> a. instrument wspierania pracodawców w zakresie dostosowania do zatrudnienia osoby niepełnosprawnej, pozyskania niepełnosprawnego pracownika, utrzymania w zatrudnieniu przez ograniczenie skutków niepełnosprawności, b. instrument wspierania osób niepełnosprawnych w zakresie pozyskania przez nie zatrudnienia, w tym przechodzenia pomiędzy rehabilitacją społeczną a zawodową, c. instrument wspierania osób niepełnosprawnych w zakresie podejmowania przez nie działalności gospodarczej. <p>Fiszka stanowi załącznik nr 2</p>

L.p.	Roczny Plan Działania na 2019 r.	Było	Jest
			do tabeli.
3.	<p>Roczny Plan Działania dla II Osi Priorytetowej PO WER <i>Efektywne polityki publiczne dla rynku pracy, gospodarki i edukacji</i> opracowany przez Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej</p> <p>Działanie 2.6 Wysoka jakość polityki na rzecz włączenia społecznego i zawodowego osób niepełnosprawnych</p>	Brak fiszki projektu pozakonkursowego	<p>Nowa fiszka projektu pozakonkursowego pn. <i>Szkolenia dla pracowników sektora transportu zbiorowego w zakresie potrzeb osób o szczególnych potrzebach, w tym osób z niepełnosprawnościami</i> dot. typu operacji:</p> <p>Szkolenia w zakresie profesjonalnej obsługi osób o szczególnych potrzebach, w tym osób z niepełnosprawnościami, skierowane do pracowników sektora transportu zbiorowego</p> <p>Fiszka stanowi załącznik nr 3 do tabeli.</p>

DZIAŁANIE PO WER	Działanie 2.6 Wysoka jakość polityki na rzecz włączenia społecznego i zawodowego osób niepełnosprawnych
FISZKA PROJEKTU POZAKONKURSOWEGO KONCEPCYJNEGO	
PODSTAWOWE INFORMACJE O PROJEKCIE	
Tytuł lub zakres projektu ¹	Aktywni niepełnosprawni – narzędzia wsparcia samodzielności osób niepełnosprawnych
Cel szczegółowy PO WER, w ramach którego projekt będzie realizowany	Cel nr 2: Podniesienie jakości działań realizowanych przez publiczne i niepubliczne podmioty na rzecz aktywizacji społeczno-zawodowej osób niepełnosprawnych.
Priorytet inwestycyjny	PI 9i Aktywne włączenie, w tym z myślą o promowaniu równych szans oraz aktywnego uczestnictwa i zwiększaniu szans na zatrudnienie
Typ/typy projektów przewidziane do realizacji w ramach projektu	<ol style="list-style-type: none"> 1. Rewizja i rozbudowa istniejących rozwiązań ustawowych realizowanych przez podmioty publiczne i niepubliczne na rzecz włączenia społecznego osób niepełnosprawnych oraz wypracowanie nowych rozwiązań w tym zakresie. 2. Wypracowanie, przetestowanie, wdrożenie i upowszechnienie standardu usług asystenckich świadczonych na rzecz osób niepełnosprawnych, w tym osób zamieszkałych na obszarach wiejskich, z uwzględnieniem świadczenia tych usług przez osoby w wieku 50+, w tym opracowanie narzędzi rekrutacji i szkolenia niezbędnych do świadczenia tych usług.* <p>* tryb pozakonkursowy możliwy do realizacji po zmianie zapisów Szczegółowego Opisu Osi Priorytetowych Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój.</p>
Cel główny projektu	<p>Celem projektu jest przygotowanie kompleksowej propozycji wdrożenia do systemu prawnego modyfikacji i nowych instrumentów w zakresie rehabilitacji społecznej osób niepełnosprawnych zapewniających możliwie samodzielne funkcjonowanie osób niepełnosprawnych w społeczeństwie, w tym podniesienie jakości i efektywności działań realizowanych przez warsztaty terapii zajęciowej oraz wypracowanie, przetestowanie, wdrożenie i upowszechnienie standardu usług asystenckich świadczonych na rzecz osób niepełnosprawnych.</p> <p>Realizacja projektu pozwoli na dokonanie gruntownej analizy funkcjonującego systemu wspierania osób niepełnosprawnych oraz przetestowania przed ostatecznym wdrożeniem zmian. Będzie to najbardziej efektywna metoda modyfikacji i dodania instrumentów pozwalających na pełną realizację założeń wspierania samodzielności i wybranej przez samą osobę niepełnosprawną aktywności, tworzenia warunków do pełnego udziału w życiu społecznym.</p> <p>Działania na rzecz osób niepełnosprawnych są ważnym elementem prowadzonej polityki społecznej. Należy wyraźnie podkreślić, że wszelkie działania służące zwiększeniu aktywności społeczno-zawodowej osób niepełnosprawnych, tworzeniu mechanizmów zwiększania samodzielności osób niepełnosprawnych oraz kreowaniu warunków do pełnej integracji osób niepełnosprawnych z otoczeniem są priorytetowe. W tym kontekście konieczne wydaje się rozwinięcie usług asystenckich, aby osoby te mogły prowadzić bardziej aktywne życie, włączając w to podjęcie zatrudnienia.</p>

¹ Należy wskazać roboczą nazwę projektu albo skrótowo opisać istotę, zakres przedmiotowy projektu.

Celem realizacji usługi asystencji osobistej jest umożliwienie lub wspomaganie niezależnego życia osób niepełnosprawnych.

Usługa ta powinna obejmować działania zmierzające do zapewnienia osobom niepełnosprawnym jak największej samodzielności, umożliwienia im niezależnego funkcjonowania w życiu społecznym. Wsparcie powinno być realizowane w tych momentach, w których osoba niepełnosprawna sama nie może sobie poradzić. Usługa powinna być realizowana w sposób kompleksowy i w zależności od zidentyfikowanych potrzeb konkretnej osoby niepełnosprawnej.

Obowiązek opieki nad osobą niepełnosprawną spoczywa często na członkach najbliższej rodziny. Zapewnienie wsparcia w zakresie osobistych usług asystenckich ma na celu również odciążenie rodziny w jej codziennych obowiązkach. Usługa ta daje osobom niepełnosprawnym możliwość niezależnego funkcjonowania, bez konieczności angażowania członków rodziny. Znosi barierę w podejmowaniu aktywności nie tylko przez osoby niepełnosprawne, ale też i ich opiekunów.

Ponadto należy zauważyć, że jedną z instytucji pełniących ważną rolę w aktywizowaniu osób niepełnosprawnych jest warsztat terapii zajęciowej, tj. wyodrębniona organizacyjnie i finansowo placówka stwarzająca osobom niepełnosprawnym niezdolnym do podjęcia pracy możliwość rehabilitacji społecznej i zawodowej w zakresie pozyskania lub przywracania umiejętności niezbędnych do podjęcia zatrudnienia. Istotnym zadaniem funkcjonowania warsztatu jest stworzenie warunków, dzięki którym osoby niepełnosprawne osiągną jak najwyższy poziom samodzielności i niezależności w funkcjonowaniu społecznym i zawodowym.

W założeniach warsztat terapii zajęciowej miał być przejściową formą wsparcia dla tych osób niepełnosprawnych, które mają duże problemy w wejściu na rynek pracy. Jednakże w praktyce warsztaty terapii zajęciowej stały się dla wielu osób niepełnosprawnych podstawową i docelową formą aktywizacji.

Należy podkreślić, że założenia projektu wpisują się w obszary wskazane w aktualnych dokumentach strategicznych, w tym Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju, które podkreślają konieczność tworzenia i wdrażania usług i programów aktywizacyjnych czy rehabilitacyjnych obejmujących aktywizację oraz włączenie społeczne i zawodowe. Działania w ramach projektu zapewnią nie tylko efektywniejsze kierowanie wsparcia na rzecz osób niepełnosprawnych, ale przyczynią się również do wykorzystania ich potencjału oraz realnego wdrażania postanowień Konwencji ONZ o prawach osób niepełnosprawnych.

Ponadto należy podkreślić, że w celu wypracowania jak najlepszego, najefektywniejszego systemu wsparcia osób niepełnosprawnych i ich opiekunów, w dniu 15 maja 2018 r. została zaprezentowana przez Panią Elżbietę Rafalską, Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej i Panią Teresę Czerwińską, Ministra Finansów, mapa drogowa budowy systemu wsparcia osób niepełnosprawnych i ich rodzin. Mapa drogowa jest oparta na trzech filarach:

- 1) Solidarnościowy Fundusz Wsparcia Osób Niepełnosprawnych,
- 2) Pakiet społecznej odpowiedzialności,
- 3) Program „Dostępność+”.

Jednym z trzech filarów jest Pakiet społecznej odpowiedzialności, który przewiduje szereg działań i projektów wspierających osoby niepełnosprawne i ich opiekunów. W ramach Pakietu proponowane są m.in. następujące działania:

- reforma systemu orzekania o niepełnosprawności i wprowadzenie orzekania o niesamodzielności,
- opieka wytchnieniowa, czyli zwiększony dostęp do usług w domu, okresowy pobyt podopiecznych w dostosowanych placówkach,

	<ul style="list-style-type: none"> • zwiększenie dostępności do turnusów rehabilitacyjnych dla osób ze znacznym stopniem niepełnosprawności, • zwiększenie dofinansowania warsztatów terapii zajęciowej. <p>W ramach mapy drogowej została uwzględniona potrzeba przeprowadzenia szerokich konsultacji społecznych szeregu działań i projektów wspierających osoby niepełnosprawne i ich opiekunów, zawartych w Pakiecie społecznej odpowiedzialności. Należy podkreślić, że wszystkie zgłaszane w ramach konsultacji opinie i propozycje rozwiązań stanowią cenne źródło informacji o występujących problemach i oczekiwaniach społecznych oraz pozwalają na kształtowanie wsparcia adekwatnego do występujących potrzeb i sukcesywnie wdrażanie zaproponowanych rozwiązań.</p>
Kamienie milowe projektu ²	<p>I kamień milowy (maks. w ciągu 4 m-cy od daty rozpoczęcia realizacji projektu):</p> <ul style="list-style-type: none"> – przeprowadzenie analizy wszystkich rozwiązań prawnych z zakresu rehabilitacji społecznej osób niepełnosprawnych (z uwzględnieniem warsztatów terapii zajęciowej) oraz ich funkcjonowania w oparciu o kryteria trafności, skuteczności i efektywności. Punktem wyjścia dla analizy będzie diagnoza potrzeb osób niepełnosprawnych oraz zapewnienie mechanizmów koordynacji. Analiza zawierać będzie m.in. wskazanie wszystkich instrumentów rehabilitacji społecznej, które powinny podlegać modyfikacji oraz identyfikację wszystkich obszarów, w których konieczne jest wprowadzenie nowych instrumentów. Analiza powinna obejmować rozwiązania systemowe wypracowane w projektach realizowanych w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki (co najmniej w ramach Poddziałania 1.3.6) i Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój oraz wybrane rozwiązania funkcjonujące na poziomie lokalnym/regionalnym oraz w innych krajach. Analiza powinna być przeprowadzona w systemie partycypacyjnym, tzn. zapewniona będzie możliwość zgłaszania problemów i ich potencjalnych rozwiązań przez interesariuszy projektu. <p>Alokacja środków finansowych: ok. 3%</p> <p>II kamień milowy (maks. w ciągu 4 m-cy od zrealizowania I kamienia milowego):</p> <ul style="list-style-type: none"> – zaproponowanie, na podstawie przeprowadzonej analizy, modyfikacji funkcjonujących instrumentów i zaproponowanie nowych instrumentów w ramach systemu wsparcia osób niepełnosprawnych, z uwzględnieniem również propozycji zasad finansowania, w tym: <ol style="list-style-type: none"> a) opracowanie standardów funkcjonowania WTZ (m.in. wytyczne dotyczące opracowania indywidualnych programów rehabilitacji (IPR) uczestników oraz ich wdrażania, zasady i metody mierzenia postępów prowadzonej terapii w kontekście IPR oraz jej efektywności, wytyczne w zakresie szkolenia i rozwoju kadr WTZ, programy szkoleniowe, powstanie także specyfikacja sprzętu niezbędnego do wdrażania standardów) b) wypracowanie standardu usług asystenckich świadczonych na rzecz osób niepełnosprawnych, w tym osób zamieszkałych na obszarach wiejskich, z uwzględnieniem świadczenia tych usług przez osoby w wieku 50+, m.in. narzędzi służących rekrutacji, w tym opracowanie profilu kandydata i zakresu kluczowych kompetencji oraz modułu szkolenia w zakresie niezbędnej wiedzy umożliwiającej świadczenie usług.

² Zgodnie z podrozdziałem 5.2.1 *Polityka spójności* rozdziału 5.2 *Zasady wyboru projektów* Umowy Partnerstwa przedsięwzięcia o długim horyzoncie czasowym realizacji muszą być dzielone na krótkie etapy, których realizacja będzie uzależniona od osiągnięcia rezultatów założonych na wcześniejszym etapie (kamieni milowych).

Propozycja dotycząca instrumentów będzie zawierała mechanizm profilowania wsparcia (ścieżka wsparcia), odpowiadającego na indywidualne potrzeby osoby niepełnosprawnej, w tym współpracy z otoczeniem, sposobu doboru/dostosowania narzędzi i metod udzielanego wsparcia, etapy udzielania wsparcia, metody ewaluacji postępów w zakresie określonych celów jakim służy wsparcie.

Alokacja środków finansowych: ok. 3%

III kamień milowy (w ciągu 2 m-cy od zrealizowania II kamienia milowego):

- przeprowadzenie konsultacji środowiskowych wypracowanych propozycji zmian z uwzględnieniem wszystkich zainteresowanych interesariuszy (w tym m.in.: osób niepełnosprawnych i ich otoczenia, organizacji pozarządowych, partnerów społecznych oraz przedstawicieli jednostek samorządu terytorialnego). Konsultacje będą miały pogłębiony charakter obejmujący wiele sposobów na pozyskanie opinii o propozycjach, będą organizowane z zapewnieniem aktywnego poszukiwania uczestników ze wszystkich zainteresowanych środowisk oraz w sposób gwarantujący możliwość uczestnictwa.

Propozycje zostaną też omówione na posiedzeniu Krajowej Rady Konsultacyjnej do Spraw Osób Niepełnosprawnych.

Na podstawie wyników konsultacji i opinii Krajowej Rady Konsultacyjnej do Spraw Osób Niepełnosprawnych Komitet Sterujący podejmie decyzję o wyborze instrumentów, które zostaną poddane pilotażowi, z zastrzeżeniem, że liczba instrumentów poddanych testowaniu będzie odpowiednio wyższa od przyjętych wartości docelowych aby zapewnić osiągnięcie wskaźników na zakładanym poziomie oraz o budżecie, który zostanie przeznaczony na testowanie każdego z wybranych instrumentów.

Zatwierdzenie przez Komitet Sterujący propozycji modyfikacji funkcjonujących instrumentów i projektów nowych instrumentów wypracowanych w II kamieniu milowym, po uwzględnieniu efektów konsultacji przeprowadzonych w ramach III kamienia milowego, będzie warunkiem przejścia do kolejnego etapu realizacji projektu.

Alokacja środków finansowych: ok. 5%

IV kamień milowy (w ciągu 12 m-cy od zrealizowania III kamienia milowego):

- przeprowadzenie pilotażu zmodyfikowanych i nowych instrumentów systemu rehabilitacji społecznej osób niepełnosprawnych, w tym projektu standardów funkcjonowania WTZ, wypracowanego standardu usług asystenckich oraz mechanizmu udzielania wsparcia na reprezentatywnej próbie ich potencjalnych odbiorców i realizatorów zakończonego raportem z pilotażu i rekomendacjami.
- W odniesieniu do WTZ, pilotażem zostanie objętych około 10% WTZ. Dodatkowo, w zależności od potrzeb, WTZ biorące udział w pilotażu zostaną wyposażone w sprzęt niezbędny do prowadzenia rehabilitacji zgodnie z wypracowanymi standardami. Doposażenie będzie miało charakter indywidualny.

Pilotaż pozostałych instrumentów przeprowadzony zostanie na grupie co

	<p>najmniej 1500 uczestników w środowisku gwarantującym uwzględnienie różnicowania terytorialnego (min. 3 województwa) oraz charakteru niepełnosprawności (m.in. ruchowa, intelektualna, sensoryczna).</p> <p>Alokacja środków finansowych: ok. 73,5 %</p> <p>V kamień milowy (w ciągu 3 m-cy od zrealizowania IV kamienia milowego):</p> <ul style="list-style-type: none"> – dokonanie, w oparciu o wyniki pilotażu, modyfikacji pierwotnej propozycji w zakresie zmiany funkcjonujących instrumentów i proponowanych nowych instrumentów oraz proponowanego mechanizmu wsparcia w oparciu o wyniki pilotażu i rekomendacje oraz przedstawienie projektu zmian ustawy/aktów wykonawczych lub w zakresie standardu usług asystenckich – projektu dokumentu. <p>Alokacja środków finansowych: ok. 3%</p> <p>VI kamień milowy (maks. w ciągu 2 m-cy od realizacji V kamienia milowego):</p> <ul style="list-style-type: none"> – przeprowadzenie konsultacji środowiskowych wypracowanych zmian prawnych lub projektu dokumentu w zakresie standardu usług asystenckich z uwzględnieniem wszystkich zainteresowanych interesariuszy. Konsultacje będą miały pogłębiony charakter obejmujący wiele sposobów na pozyskanie opinii o propozycjach, będą organizowane z zapewnieniem aktywnego poszukiwania uczestników ze wszystkich zainteresowanych środowisk oraz w sposób gwarantujący możliwość uczestnictwa. <p>Propozycje zostaną też omówione na posiedzeniu Krajowej Rady Konsultacyjnej do Spraw Osób Niepełnosprawnych, Rady Dialogu Społecznego oraz wybranych innych gremiów.</p> <p>Alokacja środków finansowych: ok. 5%</p> <p>VII kamień milowy (maks. w ciągu 6 m-cy od realizacji VI kamienia milowego):</p> <ul style="list-style-type: none"> – wypracowanie, w oparciu o wyniki pilotażu oraz przeprowadzone po jego zakończeniu konsultacje, ostatecznego kształtu projektów rozwiązań prawnych, które będą mogły być wprowadzone do systemu wsparcia osób niepełnosprawnych w obszarze rehabilitacji społecznej oraz harmonogramu ich wdrożenia, lub w zakresie standardu usług asystenckich – projektu dokumentu, i upowszechnienie standardu usług asystenckich świadczonych na rzecz osób niepełnosprawnych (kampania informacyjno-promocyjna upowszechniająca standardy); – Upowszechnienie standardów funkcjonowania WTZ poprzez regionalne warsztaty skierowane do przedstawicieli wszystkich WTZ (max. 2 osoby z jednego WTZ). <p>Alokacja środków finansowych: ok. 7,5%</p> <p>Wszystkie zaproponowane modyfikacje lub nowe instrumenty będą spójne z postanowieniami Konwencji ONZ o prawach osób niepełnosprawnych.</p>
<p>Podmiot zgłaszający projekt³</p>	<p>Departament Wdrażania Europejskiego Funduszu Społecznego, Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej</p>

³ W przypadku opracowywania Roczego Planu Działania przez IP, podmiotem zgłaszającym projekt jest IP. W przypadku opracowywania Roczego Planu Działania przez IZ należy wpisać nazwę podmiotu, który zgłosił projekt do IZ.

Podmiot, który będzie wnioskodawcą	Biuro Pełnomocnika Rządu do Spraw Osób Niepełnosprawnych, Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej			
Uzasadnienie wyboru podmiotu, który będzie wnioskodawcą ⁴	<p>Pełnomocnik Rządu do Spraw Osób Niepełnosprawnych działa na podstawie ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2018 r. poz. 511, z późn. zm.).</p> <p>Zgodnie z przepisami ww. ustawy do zadań Pełnomocnika należy opracowywanie oraz opiniowanie projektów aktów normatywnych dotyczących zatrudnienia, rehabilitacji oraz warunków życia osób niepełnosprawnych, a także inicjowanie działań zmierzających do ograniczenia skutków niepełnosprawności i barier utrudniających osobom niepełnosprawnym funkcjonowanie w społeczeństwie.</p> <p>Pełnomocnik wykonuje swoje zadania przy pomocy Biura Pełnomocnika, które stanowi wyodrębnioną komórkę organizacyjną w urzędzie obsługującym ministra właściwego do spraw zabezpieczenia społecznego.</p> <p>Ponadto zgodnie z przepisami ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych organem opiniodawczo-doradczym Pełnomocnika Rządu do Spraw Osób Niepełnosprawnych jest Krajowa Rada Konsultacyjna do Spraw Osób Niepełnosprawnych. Stanowi ona forum współpracy na rzecz osób niepełnosprawnych przedstawicieli organów administracji rządowej, samorządu terytorialnego i organizacji pozarządowych.</p> <p>Powyższe pozwala na wdrożenie wypracowanych instrumentów poprzez włączenie do głównych nurtów polityk publicznych w wymiarze ogólnokrajowym, w tym inicjowanie i implementowanie zmian prawnych.</p>			
Czy projekt będzie realizowany w partnerstwie?	TAK	X	NIE	
Podmioty, które będą partnerami w projekcie i uzasadnienie ich wyboru ⁵	<p>Wnioskodawca będzie realizował projekt w partnerstwie z Państwowym Funduszem Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych oraz maks. 3 organizacjami pozarządowymi, mającymi doświadczenie w zakresie działalności na rzecz rehabilitacji społecznej osób niepełnosprawnych, doświadczenie w opiniowaniu projektów ustaw lub aktów wykonawczych, doświadczenie w zakresie projektów dotyczących opracowania zmian systemowych lub rozwiązań modelowych, doświadczenie w zakresie świadczenia usług asystenckich na rzecz osób niepełnosprawnych, potencjał kadrowy oraz organizacyjny. Partnerzy powinni wykazać się także doświadczeniem w promocji rozwiązań z zakresu równości szans i niedyskryminacji osób niepełnosprawnych. Realizacja projektu w partnerstwie przyczyni się do osiągnięcia planowanych rezultatów i produktów projektu. Udział organizacji w realizacji projektu ma zapewnić weryfikację podejmowanych działań w oparciu o doświadczenie i wiedzę praktyczną oraz jest spowodowany koniecznością przeprowadzenia pilotażu zmodyfikowanych i nowych instrumentów.</p> <p>Organizacje pozarządowe zostaną wybrane zgodnie z art. 33 ustawy z dnia 11 lipca 2014 r. o zasadach realizacji programów w zakresie polityki spójności finansowanych w perspektywie finansowej 2014–2020 (Dz. U. z 2017 r. poz. 1460, z późn. zm.).</p> <p>Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych (PFRON) jest funduszem celowym działającym na mocy ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych, którego środki przeznaczone są</p>			

⁴ W szczególności w świetle art. 38 ust. 2 i 3 ustawy z dnia 11 lipca 2014 r. o zasadach realizacji programów w zakresie polityki spójności finansowanych w perspektywie finansowej 2014–2020 (Dz.U. z 2017 r. poz. 1460, z późn. zm.) oraz podrozdziału 5.2.1 Polityka spójności, rozdziału 5.2 Zasady wyboru projektów Umowy Partnerstwa.

⁵ Wypełnić w przypadku projektu realizowanego w partnerstwie. W przypadku, gdy nie są znane konkretne podmioty, które będą partnerami w projekcie, należy wpisać pożądane cechy partnerów oraz uzasadnić wskazanie określonych cech.

	<p>na rehabilitację zawodową i społeczną osób niepełnosprawnych oraz ich zatrudnianie.</p> <p>Misją Funduszu jest ułatwianie osobom niepełnosprawnym pełnego uczestnictwa w życiu zawodowym i społecznym. Oprócz realizacji swoich podstawowych zadań, PFRON inicjuje innowacyjne na skalę polską i europejską projekty nakierowane na rozwiązywanie problemów osób niepełnosprawnych.</p> <p>Środki PFRON przeznaczane są między innymi na:</p> <ul style="list-style-type: none"> - dofinansowanie do wynagrodzeń pracowników niepełnosprawnych, - refundowanie pracodawcom kosztów przystosowania, adaptacji i wyposażenia stanowisk pracy osób niepełnosprawnych, - dofinansowanie tworzenia i funkcjonowania warsztatów terapii zajęciowej oraz zakładów aktywności zawodowej, - zlecenie organizacjom pozarządowym i fundacjom realizacji zadań z zakresu rehabilitacji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych, - współfinansowanie projektów pozakonkursowych realizowanych ze środków Unii Europejskiej, - wspieranie indywidualnych osób niepełnosprawnych poprzez: <ul style="list-style-type: none"> • udzielanie dotacji na rozpoczęcie działalności gospodarczej, rolniczej lub wniesienie wkładu do spółdzielni socjalnej, • refundację składek na ubezpieczenia społeczne dla osób prowadzących działalność gospodarczą, rolników z niepełnosprawnością oraz rolników zobowiązanych do opłacania składek za domownika z niepełnosprawnością, • dofinansowanie: likwidacji barier architektonicznych w komunikowaniu się i technicznych, zakupu sprzętu rehabilitacyjnego, przedmiotów ortopedycznych i środków pomocniczych oraz turnusów rehabilitacyjnych, • finansowanie aktywnych instrumentów rynku pracy dla osób zarejestrowanych jako bezrobotne lub poszukujące pracy niepozostające w zatrudnieniu (szkolenia, staże, itp.), • programy PFRON. <p>W latach 2007-2013 Fundusz zrealizował 32 projekty systemowe w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki na łączną kwotę 285 188 318, 54 zł, dotyczące aktywizacji zawodowej różnych grup osób z niepełnosprawnościami.</p> <p>Obecnie PFRON realizuje dwa projekty pozakonkursowe w ramach PO WER:</p> <ul style="list-style-type: none"> • „Wypracowanie i pilotażowe wdrożenie modelu kompleksowej rehabilitacji umożliwiającej powrót do pracy” w ramach Działania 2.6 • „Wdrożenie nowego modelu kształcenia specjalistów ds. zarządzania rehabilitacją - jako element systemu kompleksowej rehabilitacji w Polsce” w ramach Działania 4.3 <p>Jest również partnerem w projekcie „Wypracowanie i upowszechnianie, we współpracy z partnerami społecznymi, modelu wsparcia osób niepełnosprawnych w środowisku pracy” realizowanym w ramach Działania 2.6.</p> <p>PFRON jest też beneficjentem projektu „System obsługi wsparcia finansowanego ze środków PFRON” w ramach Programu Operacyjnego Polska Cyfrowa, Działanie 2.1. „Wysoka dostępność i jakość e-usług publicznych”.</p>			
Czy projekt będzie projektem	TAK		NIE	X

grantowym?					
Przewidywany termin złożenia wniosku o dofinansowanie (kwartał albo miesiąc oraz rok)	IV kwartał 2018 r.				
Przewidywany okres realizacji projektu	Data rozpoczęcia (miesiąc oraz rok)	Marzec 2019 r.	Data zakończenia (miesiąc oraz rok)	Listopad 2021 r.	
SZACOWANY BUDŻET PROJEKTU					
Szacowana kwota wydatków w projekcie w podziale na lata i ogółem (PLN)					
w roku 2019	w roku 2020	w roku 2021	w roku 2022	w roku 2023	ogółem
3 988 160	26 648 160	5 619 680	-	-	36 256 000,00
Szacowany wkład własny beneficjenta (PLN)					
TAK	..... (PLN)	NIE	X		
Szacowany wkład UE (PLN)					
30 556 556,80					
OPIS PROJEKTU					
Uzasadnienie realizacji projektu w trybie pozakonkursowym ⁶					
<p>Zgodnie z art. 38 ust. 2 i 3 ustawy z dnia 11 lipca 2014 r. o zasadach realizacji programów w zakresie polityki spójności finansowanych w perspektywie finansowej 2014-2020 (Dz. U. z 2017 r. poz. 1460, z późn. zm.), tryb pozakonkursowy może zostać zastosowany, gdy wnioskodawca zostanie jednoznacznie określony przed złożeniem wniosku o dofinansowanie i jest to projekt dotyczący realizacji zadań publicznych. Oba warunki są w tym przypadku spełnione. Co istotne, projekt zakłada dokonanie zmian systemowych, a tryb pozakonkursowy umożliwiający wskazanie MRPiPS (BON) jako beneficjenta, pozwala jednoznacznie powiązać podmiot realizujący projekt z podmiotem odpowiedzialnym za przedkładanie propozycji aktów normatywnych. Ma to wpływ na trwałość zaproponowanych rozwiązań, dzięki bezpośredniemu zaangażowaniu MRPiPS (BON) we wprowadzenie opracowanych modyfikacji i zmian systemu do porządku prawnego.</p> <p>Projekt spełnia wymagania określone w Umowie partnerstwa dla projektów pozakonkursowych EFS o charakterze koncepcyjnym:</p> <ul style="list-style-type: none"> - polega na identyfikacji, wypracowaniu, testowaniu oraz trwałym wdrożeniu określonych rozwiązań przyczyniających się do zwiększenia efektywności polityki publicznej w obszarze aktywizacji społecznej osób niepełnosprawnych, - działania finansowane w ramach projektu przyczyniają się do usprawnienia ram prawnych 					

⁶ W szczególności w świetle art. 38 ust. 2 i 3 ustawy z dnia 11 lipca 2014 r. o zasadach realizacji programów w zakresie polityki spójności finansowanych w perspektywie finansowej 2014-2020 (Dz.U. z 2017 r. poz. 1460, z późn. zm.) oraz podrozdziału 5.2.1 Polityka spójności, rozdziału 5.2 Zasady wyboru projektów Umowy Partnerstwa.

<p>i organizacyjnych polityki publicznej w obszarze aktywizacji społecznej osób niepełnosprawnych,</p> <ul style="list-style-type: none"> - w wyniku realizacji projektu zostanie wprowadzona zmiana systemowa, - przyczynia się do realizacji celu szczegółowego „Podniesienie jakości działań realizowanych przez publiczne i niepubliczne podmioty na rzecz aktywizacji społeczno-zawodowej osób niepełnosprawnych”.
<p>Zasadnicze założenia interwencji publicznej, której wsparcie zaplanowano w ramach projektu</p>
<p>W efekcie projektu wypracowane zostaną rozwiązania zapewniające kompensację niepełnosprawności przez stworzenie spójnego systemu, uniezależniającego otrzymywanie wsparcia od sytuacji materialnej osoby niepełnosprawnej z równoczesnym powiązaniem z jej indywidualnymi potrzebami wynikającymi z niepełnosprawności oraz możliwie pełnym wsparciu jej aktywności i potencjałów.</p> <p>Wszystkie wypracowane instrumenty muszą uwzględniać indywidualne potrzeby wynikające z niepełnosprawności, jak i związane z nimi różne poziomy wsparcia oraz służyć realizacji określonego w stosunku do danej osoby celu.</p> <p>Wnioskodawca zapewni, że przeprowadzona w ramach projektu analiza rozwiązań ustawowych w zakresie rehabilitacji społecznej pozwoli na wybranie, modyfikację lub dodanie do istniejącego systemu wsparcia osób niepełnosprawnych instrumentów, będących odrębnymi od systemu świadczeń z tytułu niepełnosprawności, zapewniających możliwie samodzielne funkcjonowanie osób niepełnosprawnych w społeczeństwie.</p> <p>Korzystanie z systemu powinno być uniezależnione od sytuacji materialnej beneficjenta i skierowane na aktywność społeczną i w konsekwencji ewentualnie zawodową.</p> <p>Wnioskodawca zapewni, że na każdym etapie realizacji projektu będą uwzględniane informacje i wnioski wypracowywane w projekcie "Włączenie wyłączonej – aktywne instrumenty wsparcia osób niepełnosprawnych na rynku pracy" celem zapewnienia spójności rozwiązań przygotowanych w ramach obu projektów. Produkty obu projektów będą stanowić jedną wspólną ścieżkę wsparcia aktywizacyjnego osoby z niepełnosprawnościami. Ponadto, na wszystkich etapach wdrażania projektu wnioskodawca zapewni zgodność wypracowywanych rozwiązań ze zmianami prawnymi zachodzącymi w powiązanych obszarach tematycznych, np. ekonomia społeczna, instytucje rynku pracy.</p> <p>Standard usługi asystenckiej na rzecz osób niepełnosprawnych, z uwzględnieniem osób zamieszkałych na obszarach wiejskich ma obejmować zdefiniowanie usług asystenckich i ustalenie ich zakresu, ustalenie sposobu realizacji usług asystenckich, ustalenie sposobu rekrutacji i szkolenia asystentów, z uwzględnieniem świadczenia tych usług przez osoby w wieku 50+, określenie grupy odbiorców usługi, określenie źródeł i sposobu finansowania usług, umiejscowienie usług w systemie wsparcia osób niepełnosprawnych.</p> <p>Zaplanowano również wzmocnienie WTZ poprzez budowę kompleksowego standardu funkcjonowania WTZ wraz z uwzględnieniem szkoleń dla kadry. Interwencję uzupełni modernizacja infrastruktury i wyposażenia WTZ w celu dostosowania do prowadzenia terapii zgodnie z wypracowanymi standardami.</p> <p>Wnioskodawca zapewni wykorzystanie raportu opracowanego w ramach projektu dotyczącego typu operacji „Identyfikacja barier prawnych, administracyjnych, organizacyjnych we wdrażaniu postanowień Konwencji ONZ o prawach osób niepełnosprawnych w zakresie polityk publicznych, również w zakresie ich komplementarności i spójności wraz ze wskazaniem pożądanym kierunków działań” realizowanego w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój.</p>
<p>Główne zadania przewidziane do realizacji w projekcie ze wskazaniem grup docelowych</p>
<ol style="list-style-type: none"> I. Przeprowadzenie analizy rozwiązań ustawowych z zakresu rehabilitacji społecznej osób niepełnosprawnych (z uwzględnieniem warsztatów terapii zajęciowej). Analiza ta oprócz rozwiązań prawnych obejmie również rozwiązania wypracowane w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki i Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój, wybrane rozwiązania funkcjonujące na poziomie lokalnym/regionalnym oraz w innych krajach. II. Zaproponowanie modyfikacji i nowych instrumentów systemu rehabilitacji społecznej osób niepełnosprawnych, mających na celu zapewnienie im możliwie samodzielnego funkcjonowania w społeczeństwie, w tym opracowanie standardów funkcjonowania WTZ oraz standardu usług

<p>asystenckich świadczonych na rzecz osób niepełnosprawnych, które następnie zostaną przetestowane.</p> <p>III. Przeprowadzenie pilotażu zmodyfikowanych i nowych instrumentów w celu oceny zasadności ich wdrożenia i wypracowania ich optymalnego kształtu. Pilotaż obejmie podmioty odpowiedzialne za wdrożenie rozwiązań oraz beneficjentów.</p> <p>IV. Opracowanie nowych i dokonanie modyfikacji istniejących instrumentów wsparcia osób niepełnosprawnych w zakresie rehabilitacji społecznej w formie projektów aktów prawnych lub w zakresie standardu usług asystenckich – projektu dokumentu.</p> <p>W ramach projektu zostaną przygotowane propozycje zmian legislacyjnych odpowiadających poziomowi dokumentów rządowych w tym zakresie. Wypracowane propozycje będą uwzględniały kwestie pomocy publicznej, wskazywały źródła finansowania, precyzyjnie określały adresatów instrumentów, sposób realizacji instrumentu, warunki związane z jego realizacją, w tym wskazania zasad uznania go za zrealizowany zgodnie z celem oraz określały podmiot odpowiedzialny za ich realizację, z zastrzeżeniem, że nie musi być to jeden podmiot.</p>
<p>Zasadnicze działania ukierunkowane na wsparcie podejmowanej interwencji publicznej, zrealizowane dotychczas przez wnioskodawcę lub inne instytucje</p>
<p>W ramach innowacyjnego projektu „Trener pracy jako sposób na zwiększenie zatrudnienia osób niepełnosprawnych”, realizowanego przez Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych w partnerstwie w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki 2007-2013, został wypracowany produkt finalny w postaci wytycznych dotyczących świadczenia usług przez trenera pracy. Na produkt finalny składają się: zestaw narzędzi do rekrutacji trenerów pracy: stworzenie profilu trenera pracy (wskazanie kluczowych kompetencji), kryteria selekcji kandydatów na trenera pracy, sposób pomiaru spełnienia kryteriów selekcji; zestaw narzędzi szkolenia trenerów pracy: standardy szkolenia, program szkolenia; zestaw narzędzi monitorowania i zarządzania pracą trenera pracy. Celem jest podejmowanie dalszych działań mających na celu modyfikację lub wypracowanie nowych instrumentów wspierających aktywizację społeczno-zawodową osób niepełnosprawnych.</p>
<p>Uwarunkowania skutecznej realizacji założeń interwencji publicznej (interesariusze, stan prawny, itd.)</p>
<p>Projekt będzie uwzględniał opinie, stanowiska zainteresowanych grup społecznych – osób niepełnosprawnych, organizacji działających na ich rzecz, opiekunów osób niepełnosprawnych, zebrane np. w ramach zaplanowanych konsultacji społecznych i diagnozie partycypacyjnej.</p> <p>Uwarunkowaniem skutecznej realizacji założeń projektowych jest zaangażowanie w realizację projektu podmiotów posiadających odpowiednią wiedzę i doświadczenie – zarówno w zakresie skonstruowania partnerstwa, jak i w trybie zlecenia realizacji zadań. Kluczowe jest zaangażowanie ekspertów w zakresie dokonania analizy, przeprowadzenia pilotażu, jak i wypracowania propozycji zmian legislacyjnych.</p> <p>Przy projekcie zostanie powołany Komitet Sterujący, którego członkami będą: przedstawiciel Pełnomocnika Rządu do Spraw Osób Niepełnosprawnych w MRPiPS (jako kluczowy uczestnik - Przewodniczący KS), po jednym przedstawicielu każdego partnera, przedstawiciel Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, 1 przedstawiciel PFRON, 2 przedstawicieli reprezentujących środowisko organizacji pozarządowych wybranych przez Krajową Radę Konsultacyjną ds. Osób Niepełnosprawnych oraz 2 przedstawicieli jednostek samorządu terytorialnego wybranych przez Krajową Radę Konsultacyjną ds. Osób Niepełnosprawnych (reprezentujących poziom samorządu wojewódzkiego oraz samorządu powiatowego).</p>
<p>Dalsze etapy planowane do wdrożenia poza projektem, o ile zostaną spełnione warunki umożliwiające ich skuteczne wykonanie</p>
<p>Wdrożenie (tj. przeprowadzenie zmiany ustawy/aktów wykonawczych) rozwiązań, mających pozwolić na stworzenie spójnego systemu, niezależniającego otrzymywanie wsparcia od sytuacji materialnej osoby niepełnosprawnej z równoczesnym powiązaniem z jej aktywnością – kompensacją niepełnosprawności, w tym wdrożenie (udostępnienie do wykorzystania, np. za pośrednictwem strony internetowej albo przeprowadzenie zmiany ustawy/aktów wykonawczych) standardu usług asystenckich świadczonych na rzecz osób niepełnosprawnych.</p>

ZAKŁADANE EFEKTY PROJEKTU WYRAŻONE WSKAŹNIKAMI (W PODZIALE NA PŁEĆ I OGÓŁEM)			
WSKAŹNIKI REZULTATU			
Nazwa wskaźnika	Wartość docelowa		
	W podziale na: ⁷		Ogółem w projekcie
	Kobiety	Mężczyzn	
1. Liczba wdrożonych zmian w instrumentach rehabilitacji społecznej osób niepełnosprawnych			4
2. Liczba wdrożonych standardów usług asystenckich świadczonych na rzecz osób niepełnosprawnych			1
WSKAŹNIKI PRODUKTU			
Nazwa wskaźnika	Wartość docelowa		
	W podziale na: ⁸		Ogółem w projekcie
	Kobiety	Mężczyzn	
1. Liczba przeprowadzonych analiz rozwiązań ustawowych rehabilitacji społecznej osób niepełnosprawnych			1
2. Liczba wypracowanych standardów usług asystenckich świadczonych na rzecz osób niepełnosprawnych			1
SZCZEGÓŁOWE KRYTERIA WYBORU PROJEKTU			
KRYTERIA DOSTĘPU			
1. Projekt jest realizowany w partnerstwie z maks. 3 organizacjami pozarządowymi, z których każda spełnia poniższe warunki: <ul style="list-style-type: none"> • co najmniej 5-letnie doświadczenie w zakresie działalności na rzecz rehabilitacji społecznej osób niepełnosprawnych, • doświadczenie w zakresie projektów dotyczących opracowania zmian systemowych lub rozwiązań modelowych (min. 1 projekt na kwotę min. 1 mln PLN), • potencjał kadrowy, w tym m.in.: <ul style="list-style-type: none"> – pracowników posiadających doświadczenie w zakresie realizacji oraz rozliczania projektów 			

⁷ Rozbicie wartości docelowych na płeć jest nieobowiązkowe – wypełniane w zależności od specyfiki wsparcia i samego projektu oraz zidentyfikowanego problemu, który projekt ma rozwiązać lub złagodzić.

⁸ Rozbicie wartości docelowych na płeć jest nieobowiązkowe – wypełniane w zależności od specyfiki wsparcia i samego projektu oraz zidentyfikowanego problemu, który projekt ma rozwiązać lub złagodzić.

	<p>finansowanych z funduszy strukturalnych (min. 2 pracowników, z czego min. 1 z nich posiada doświadczenie w realizacji min. 1 projektu jako kierownik/koordynator projektu i min. 1 posiada doświadczenie w przygotowywaniu wniosków o płatność w min. 1 projekcie),</p> <ul style="list-style-type: none"> – pracowników posiadających praktyczne doświadczenie w stosowaniu instrumentów rehabilitacji społecznej (min. 1 pracownik z min. 2 letnim doświadczeniem w tym obszarze), – pracowników posiadających doświadczenie w zakresie organizacji ogólnopolskich akcji upowszechniających i promocyjnych (min. 1 pracownik posiadający doświadczenie w prowadzeniu min. 2 akcji), <ul style="list-style-type: none"> • potencjał organizacyjny rozumiany jako prowadzenie działalności na terenie co najmniej 5 województw, tj. posiadanie siedziby, biura lub filii na terenie danego województwa, • doświadczenie w opiniowaniu projektów ustaw lub aktów wykonawczych, • doświadczenie w zakresie świadczenia usług asystenckich na rzecz osób niepełnosprawnych, • doświadczenie w promocji rozwiązań z zakresu równości szans i niedyskryminacji osób niepełnosprawnych.
<p>Uzasadnienie:</p>	<p>Biorąc pod uwagę zakres zadań do wykonania w ramach projektu niezbędny jest potencjał realizacyjny wskazanych w kryterium podmiotów. Kryterium to pozwoli wyłonić partnerów, którzy posiadają odpowiednią wiedzę i dysponują odpowiednim zapleczem kadrowym. Kryterium weryfikowane na podstawie treści złożonego wniosku o dofinansowanie projektu PO WER.</p>

DZIAŁANIE PO WER	Działanie 2.6 Wysoka jakość polityki na rzecz włączenia społecznego i zawodowego osób niepełnosprawnych
FISZKA PROJEKTU POZAKONKURSOWEGO KONCEPCYJNEGO	
PODSTAWOWE INFORMACJE O PROJEKCIE	
Tytuł lub zakres projektu ⁹	Włączenie wyłączonych – aktywne instrumenty wsparcia osób niepełnosprawnych na rynku pracy
Cel szczegółowy PO WER, w ramach którego projekt będzie realizowany	Cel nr 2: Podniesienie jakości działań realizowanych przez publiczne i niepubliczne podmioty na rzecz aktywizacji społeczno-zawodowej osób niepełnosprawnych.
Priorytet inwestycyjny	PI 9i Aktywne włączenie, w tym z myślą o promowaniu równych szans oraz aktywnego uczestnictwa i zwiększaniu szans na zatrudnienie
Typ/typy projektów przewidziane do realizacji w ramach projektu	Wypracowanie i wdrożenie instrumentów, wspierających zatrudnienie i utrzymanie się na rynku pracy osób niepełnosprawnych: <ul style="list-style-type: none"> a. instrument wspierania pracodawców w zakresie dostosowania do zatrudnienia osoby niepełnosprawnej, pozyskania niepełnosprawnego pracownika, utrzymania w zatrudnieniu przez ograniczenie skutków niepełnosprawności, b. instrument wspierania osób niepełnosprawnych w zakresie pozyskania przez nie zatrudnienia, w tym przechodzenia pomiędzy rehabilitacją społeczną a zawodową, c. instrument wspierania osób niepełnosprawnych w zakresie podejmowania przez nie działalności gospodarczej.
Cel główny projektu	<p>Celem projektu jest przygotowanie kompleksowej propozycji wdrożenia do systemu prawnego nowych i zmodyfikowanych instrumentów wspierania aktywności zawodowej osób niepełnosprawnych. Rozwiązania wypracowane w projekcie powinny w szczególności uwzględniać instrumenty nakierowane na wspieranie zatrudniania osób niepełnosprawnych na otwartym rynku pracy..</p> <p>W Polsce obserwuje się pozytywne zmiany w aktywności ekonomicznej osób niepełnosprawnych w wieku produkcyjnym. Wskaźnik zatrudnienia tych osób w 2017 r. osiągnął rekordową wartość 26,3%. Również stopa bezrobocia odnotowuje spadek i wyniosła w 2017 r. 9,3%, osiągając wartość dotychczas nienotowaną. Współczynnik aktywności zawodowej osób niepełnosprawnych w wieku produkcyjnym w analogicznym okresie wyniósł natomiast 28,9%.</p> <p>Mimo pozytywnych zmian w aktywności ekonomicznej osób niepełnosprawnych, ich sytuacja nadal jest trudna. Aktywna zawodowo pozostaje zaledwie co szósta osoba niepełnosprawna w wieku 16 lat i więcej (należy podkreślić nadreprezentację starszych roczników w tej grupie) oraz co trzecia osoba niepełnosprawna w wieku produkcyjnym.</p> <p>Osoby niepełnosprawne są również coraz lepiej wykształcone, jest to między innymi efekt działań realizowanych przez Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych w tym obszarze.</p>

⁹ Należy wskazać roboczą nazwę projektu albo skrótowo opisać istotę, zakres przedmiotowy projektu.

Zmianom we wskaźnikach aktywności ekonomicznej osób niepełnosprawnych nie towarzyszą istotne zmiany w zakresie instrumentów wspierających proces rehabilitacji zawodowej oraz zatrudniania. Funkcjonujące rozwiązania ustawowe mimo że cieszą się dużym zainteresowaniem i oparte są na dopuszczonych w Unii Europejskiej zasadach wspierania przedsiębiorców, wymagają weryfikacji pod kątem realnego wpływu na sytuację osób niepełnosprawnych na rynku pracy. Istniejącym rozwiązaniom zarzuca się m.in. brak kompleksowości, nieosiągnięcie zamierzonych rezultatów czy kierowanie w stronę podmiotów, których wsparcie nie zawsze jest konieczne lub jego wysokość w stosunku do zakładanego celu nie zawsze jest adekwatna.

Należy również wskazać, że do tej pory nie były podejmowane istotne, inne niż wynikające ze zmiany otoczenia prawnego (np. w zakresie wspierania pracodawców), próby modyfikacji istniejących rozwiązań.

W związku z tym należy podjąć próbę poszukiwania nowych lub modyfikowania istniejących rozwiązań, uwzględniając założenia systemu wsparcia osób niepełnosprawnych, które w dniu 15 maja 2018 r., jako Mapę drogową budowy systemu wsparcia osób niepełnosprawnych i ich rodzin, zaprezentowały panie Elżbieta Rafalska, Minister Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej i Teresa Czerwińska, Minister Finansów.

Mapa drogową oparta jest na trzech filarach:

- 1) Solidarnościowym Funduszu Wsparcia Osób Niepełnosprawnych;
- 2) Pakiecie społecznej odpowiedzialności;
- 3) Programie „Dostępność+”.

Pakiet społecznej odpowiedzialności przewiduje szereg działań i projektów wspierających osoby niepełnosprawne i ich opiekunów. W ramach Pakietu proponowane są m.in. następujące działania:

- reforma systemu orzekania o niepełnosprawności i wprowadzenie orzekania o niesamodzielności;
- zwiększenie finansowania zakładów aktywności zawodowej;
- zatrudnienie wspomagane – wprowadzenie trenera pracy wspierającego osoby niepełnosprawne, które mają największe trudności w samodzielnym wejściu i funkcjonowaniu na otwartym rynku pracy.

W ramach mapy drogowej została uwzględniona potrzeba przeprowadzenia szerokich konsultacji społecznych szeregu działań i projektów wspierających osoby niepełnosprawne i ich opiekunów, zawartych w Pakiecie społecznej odpowiedzialności. Należy podkreślić, że wszystkie zgłaszane w ramach konsultacji opinie i propozycje rozwiązań stanowią cenne źródło informacji o występujących problemach i oczekiwaniach społecznych oraz pozwalają na kształtowanie wsparcia adekwatnego do występujących potrzeb i sukcesywnie wdrażanie zaproponowanych rozwiązań.

Należy także dodać, że obszar wspierania osób niepełnosprawnych i ich pracodawców w ramach działań z zakresu rehabilitacji zawodowej jest bardzo wrażliwy na zmiany. Wprowadzanie nowych bądź modyfikacja istniejących rozwiązań bezpośrednio w systemie prawnym, bez względu na przeprowadzony proces analizy i przygotowania zmian, pociągać może za sobą długofalowe negatywne skutki, których zmiana może być utrudniona.

Realizacja projektu pozwoli na dokonanie gruntownej analizy funkcjonującego systemu wspierania osób niepełnosprawnych i ich pracodawców oraz przetestowania przed ostatecznym wdrożeniem proponowanych zmian. Będzie to najbardziej efektywna metoda modyfikacji bądź uzupełnienia instrumentów pozwalających na

	<p>pełne włączenie osób niepełnosprawnych w rynek pracy. Realizacja projektu pozwoli na wypracowanie mechanizmów wspierania zatrudnienia i aktywności zawodowej osób niepełnosprawnych gwarantując im nie tylko wejście na ten rynek, ale również stabilne na nim pozostanie.</p> <p>Projektowane rozwiązania powinny uwzględniać konieczność kompleksowego wspierania osób niepełnosprawnych w przejściu ze stanu bierności zawodowej do aktywnego uczestnictwa w rynku pracy. W stosunku do uczniów niepełnosprawnych – przyszłych pracowników/przedsiębiorców – powinny one uwzględniać optykę przejścia pomiędzy edukacją a rynkiem pracy.</p> <p>Należy podkreślić, że założenia projektu wpisują się w obszary wskazane w aktualnych dokumentach strategicznych, w tym Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju, które podkreślają konieczność tworzenia i wdrażania usług i programów aktywizacyjnych czy rehabilitacyjnych obejmujących aktywizację oraz włączenie społeczne i zawodowe. Działania w ramach projektu zapewnią nie tylko efektywniejsze kierowanie wsparcia na rzecz osób niepełnosprawnych, ale przyczynią się również do wykorzystania ich potencjału oraz realnego wdrażania postanowień Konwencji ONZ o prawach osób niepełnosprawnych.</p>
<p>Kamienie milowe projektu¹⁰</p>	<p>I kamień milowy (maks. w ciągu 4 m-cy od daty rozpoczęcia realizacji projektu):</p> <ul style="list-style-type: none"> – przeprowadzenie analizy wszystkich rozwiązań prawnych z zakresu rehabilitacji zawodowej osób niepełnosprawnych (z wyłączeniem warsztatów terapii zajęciowej) oraz ich funkcjonowania w oparciu o kryteria trafności, skuteczności i efektywności. Punktem wyjścia dla analizy będzie diagnoza potrzeb osób niepełnosprawnych, perspektywa wszystkich uczestników rynku pracy oraz zapewnienie mechanizmów koordynacji. Analiza zawierać będzie m.in. wskazanie wszystkich instrumentów rehabilitacji zawodowej, które powinny podlegać modyfikacji oraz identyfikację wszystkich ew. obszarów, w których konieczne jest wprowadzenie nowych instrumentów. Analiza powinna obejmować rozwiązania systemowe wypracowane w projektach realizowanych w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki (co najmniej w ramach Poddziałania 1.3.6), Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój oraz wybrane rozwiązania funkcjonujące na poziomie lokalnym/regionalnym oraz w innych krajach. Analiza powinna być przeprowadzona w systemie partycypacyjnym, tzn. zapewniona będzie możliwość zgłaszania problemów i ich potencjalnych rozwiązań przez interesariuszy projektu. <p>Alokacja środków finansowych: ok. 3%</p> <p>II kamień milowy (maks. w ciągu 4 m-cy od zrealizowania I kamienia milowego):</p> <ul style="list-style-type: none"> – zaproponowanie, na podstawie przeprowadzonej analizy ewentualnej modyfikacji funkcjonujących instrumentów i zaproponowanie nowych instrumentów w ramach systemu rehabilitacji zawodowej osób niepełnosprawnych zawierającej również propozycję zasad finansowania. <p>Alokacja środków finansowych: ok. 3%</p> <p>III kamień milowy (w ciągu 2 m-cy od zrealizowania II kamienia milowego):</p> <ul style="list-style-type: none"> – przeprowadzenie konsultacji środowiskowych wypracowanych propozycji zmian z uwzględnieniem wszystkich zainteresowanych interesariuszy (w tym m.in.: osób niepełnosprawnych i ich otoczenia, pracodawców, organizacji pozarządowych, organizacji pracodawców, partnerów społecznych oraz przedstawicieli jednostek samorządu terytorialnego). Konsultacje będą miały

¹⁰ Zgodnie z podrozdziałem 5.2.1 *Polityka spójności* rozdziału 5.2 *Zasady wyboru projektów* Umowy Partnerstwa przedsięwzięcia o długim horyzoncie czasowym realizacji muszą być dzielone na krótkie etapy, których realizacja będzie uzależniona od osiągnięcia rezultatów założonych na wcześniejszym etapie (kamieni milowych).

pogłębiony charakter obejmujący wiele sposobów na pozyskanie opinii o propozycjach, będą organizowane z zapewnieniem aktywnego poszukiwania uczestników ze wszystkich zainteresowanych środowisk oraz w sposób gwarantujący możliwość uczestnictwa.

Propozycje zostaną też omówione na posiedzeniu Krajowej Rady Konsultacyjnej do Spraw Osób Niepełnosprawnych.

Na podstawie wyników konsultacji i opinii Krajowej Rady Konsultacyjnej do Spraw Osób Niepełnosprawnych Komitet Sterujący podejmie decyzję o wyborze instrumentów, które zostaną poddane pilotażowi, z zastrzeżeniem, że liczba instrumentów poddanych testowaniu będzie odpowiednio wyższa od przyjętych wartości docelowych aby zapewnić osiągnięcie wskaźników na zakładanym poziomie oraz o budżecie, który zostanie przeznaczony na testowanie każdego z wybranych instrumentów.

Zatwierdzenie przez Komitet Sterujący propozycji modyfikacji funkcjonujących instrumentów i projektów nowych instrumentów wypracowanych w II kamieniu milowym, po uwzględnieniu efektów konsultacji przeprowadzonych w ramach III kamienia milowego, będzie warunkiem przejścia do kolejnego etapu realizacji projektu.

Alokacja środków finansowych: ok. 5%

IV kamień milowy (w ciągu 12 m-cy od zrealizowania III kamienia milowego):

- przeprowadzenie pilotażu zmodyfikowanych i nowych instrumentów systemu rehabilitacji zawodowej osób niepełnosprawnych oraz mechanizmu udzielania wsparcia na reprezentatywnej próbie ich potencjalnych odbiorców i realizatorów, zakończonego raportem z pilotażu i rekomendacjami. Pilotaż przeprowadzony zostanie na grupie co najmniej 1200 uczestników; w środowisku gwarantującym uwzględnienie zróżnicowania terytorialnego (min. 3 województwa) oraz charakteru niepełnosprawności (m.in. ruchowa, intelektualna, sensoryczna);

Alokacja środków finansowych: ok. 78%

V kamień milowy (w ciągu 3 m-cy od zrealizowania IV kamienia milowego):

- dokonanie, w oparciu o wyniki pilotażu oraz rekomendacje, modyfikacji pierwotnej propozycji funkcjonujących instrumentów i proponowanych nowych instrumentów oraz proponowanego mechanizmu wsparcia a także przedstawienie projektu zmian prawa;

Alokacja środków finansowych: ok. 3%

VI kamień milowy (maks. w ciągu 2 m-cy od realizacji V kamienia milowego):

- przeprowadzenie konsultacji środowiskowych wypracowanych zmian prawnych z uwzględnieniem wszystkich zainteresowanych interesariuszy. Konsultacje będą miały pogłębiony charakter obejmujący wiele sposobów na pozyskanie opinii o propozycjach, będą organizowane z zapewnieniem aktywnego poszukiwania uczestników ze wszystkich zainteresowanych środowisk oraz w sposób gwarantujący możliwość uczestnictwa.

Propozycje zostaną też omówione na posiedzeniu Krajowej Rady Konsultacyjnej do Spraw Osób Niepełnosprawnych, Rady Dialogu Społecznego oraz wybranych innych gremiów.

Alokacja środków finansowych: ok. 5%

VII kamień milowy (maks. w ciągu 3 m-cy od realizacji VI kamienia milowego):

- wypracowanie, w oparciu o wyniki pilotażu oraz przeprowadzone po jego zakończeniu konsultacje, ostatecznego kształtu projektów rozwiązań prawnych, które będą mogły być wprowadzone do systemu wsparcia osób

	<p>niepełnosprawnych w obszarze rehabilitacji zawodowej oraz harmonogramu ich wdrożenia.</p> <p>Alokacja środków finansowych: ok. 3%</p> <p>Wszystkie zaproponowane modyfikacje i nowe instrumenty będą spójne z postanowieniami Konwencji ONZ o prawach osób niepełnosprawnych.</p>			
Podmiot zgłaszający projekt ¹¹	Departament Wdrażania Europejskiego Funduszu Społecznego, Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej			
Podmiot, który będzie wnioskodawcą	Biuro Pełnomocnika Rządu do Spraw Osób Niepełnosprawnych, Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej			
Uzasadnienie wyboru podmiotu, który będzie wnioskodawcą ¹²	<p>Pełnomocnik Rządu do Spraw Osób Niepełnosprawnych działa na podstawie ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2018 r. poz. 511, z późn. zm.).</p> <p>Zgodnie z przepisami ww. ustawy do zadań Pełnomocnika należy opracowywanie oraz opiniowanie projektów aktów normatywnych dotyczących zatrudnienia, rehabilitacji oraz warunków życia osób niepełnosprawnych, a także inicjowanie działań zmierzających do ograniczenia skutków niepełnosprawności i barier utrudniających osobom niepełnosprawnym funkcjonowanie w społeczeństwie.</p> <p>Pełnomocnik wykonuje swoje zadania przy pomocy Biura Pełnomocnika, które stanowi wyodrębnioną komórkę organizacyjną w urzędzie obsługującym ministra właściwego do spraw zabezpieczenia społecznego.</p> <p>Zgodnie z przepisami ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych organem opiniodawczo-doradczym Pełnomocnika Rządu do Spraw Osób Niepełnosprawnych jest Krajowa Rada Konsultacyjna do Spraw Osób Niepełnosprawnych. Stanowi ona forum współpracy na rzecz osób niepełnosprawnych przedstawicieli organów administracji rządowej, samorządu terytorialnego i organizacji pozarządowych.</p> <p>Powyższe pozwala na wdrożenie wypracowanych instrumentów poprzez włączenie do głównych nurtów polityk publicznych w wymiarze ogólnokrajowym, w tym inicjowanie i implementowanie zmian prawnych.</p>			
Czy projekt będzie realizowany w partnerstwie?	TAK	X	NIE	
Podmioty, które będą partnerami w projekcie i uzasadnienie ich wyboru ¹³	<p>Wnioskodawca będzie realizował projekt w partnerstwie z maks. 3 organizacjami pozarządowymi lub organizacjami pracodawców (Lider + 3 partnerów), mającymi doświadczenie w zakresie działalności na rzecz rehabilitacji zawodowej osób niepełnosprawnych, doświadczenie w opiniowaniu projektów ustaw i aktów wykonawczych, doświadczenie w zakresie projektów dotyczących opracowania zmian systemowych lub rozwiązań modelowych, potencjał kadrowy oraz organizacyjny. Partnerstwo musi uwzględniać perspektywę wszystkich interesariuszy. Partnerzy powinni wykazać się także doświadczeniem we współpracy z publicznymi i niepublicznymi służbami zatrudnienia i innymi instytucjami rynku pracy, doświadczeniem w promocji rozwiązań z zakresu równości szans i niedyskryminacji na rynku pracy, w tym wspierania</p>			

¹¹ W przypadku opracowywania Roczego Planu Działania przez IP, podmiotem zgłaszającym projekt jest IP. W przypadku opracowywania Roczego Planu Działania przez IZ należy wpisać nazwę podmiotu, który zgłosił projekt do IZ.

¹² W szczególności w świetle art. 38 ust. 2 i 3 ustawy z dnia 11 lipca 2014 r. o zasadach realizacji programów w zakresie polityki spójności finansowanych w perspektywie finansowej 2014–2020 (Dz.U. z 2017 r. poz. 1460, z późn. zm.) oraz podrozdziału 5.2.1 Polityka spójności, rozdziału 5.2 Zasady wyboru projektów Umowy Partnerstwa.

¹³ Wypełnić w przypadku projektu realizowanego w partnerstwie. W przypadku, gdy nie są znane konkretne podmioty, które będą partnerami w projekcie, należy wpisać pożądane cechy partnerów oraz uzasadnić wskazanie określonych cech.

	<p>zatrudniania osób niepełnosprawnych. Realizacja projektu w partnerstwie przyczyni się do osiągnięcia planowanych rezultatów i produktów projektu. Udział organizacji w realizacji projektu ma zapewnić weryfikację podejmowanych działań w oparciu o doświadczenie i wiedzę praktyczną oraz jest spowodowany koniecznością przeprowadzenia pilotażu zmodyfikowanych i nowych instrumentów.</p> <p>Partnerzy zostaną wybrani zgodnie z art. 33 ustawy z dnia 11 lipca 2014 r. o zasadach realizacji programów w zakresie polityki spójności finansowanych w perspektywie finansowej 2014–2020 (Dz. U. z 2017 r. poz. 1460, z późn. zm.).</p>				
Czy projekt będzie projektem grantowym?	TAK		NIE	X	
Przewidywany termin złożenia wniosku o dofinansowanie (kwartał albo miesiąc oraz rok)	IV kwartał 2018 r.				
Przewidywany okres realizacji projektu	Data rozpoczęcia (miesiąc oraz rok)	Marzec 2019 r.	Data zakończenia (miesiąc oraz rok)	Sierpień 2021 r.	
SZACOWANY BUDŻET PROJEKTU					
Szacowana kwota wydatków w projekcie w podziale na lata i ogółem (PLN)					
w roku 2019	w roku 2020	w roku 2021	w roku 2022	w roku 2023	ogółem
2 860 000,00	20 280 000,00	2 860 000,00	-	-	26 000 000,00
Szacowany wkład własny beneficjenta (PLN)					
TAK	..... (PLN)			NIE	X
Szacowany wkład UE (PLN)					
21 912 800,00					
OPIS PROJEKTU					
Uzasadnienie realizacji projektu w trybie pozakonkursowym ¹⁴					
<p>Zgodnie z art. 38 ust. 2 i 3 ustawy z dnia 11 lipca 2014 r. o zasadach realizacji programów w zakresie polityki spójności finansowanych w perspektywie finansowej 2014-2020 (Dz. U. z 2017 r. poz. 1460, z późn. zm.), tryb pozakonkursowy może zostać zastosowany, gdy wnioskodawca zostanie jednoznacznie określony przed złożeniem wniosku o dofinansowanie i jest to projekt dotyczący realizacji zadań publicznych. Oba warunki są w tym przypadku spełnione. Co istotne, projekt zakłada dokonanie zmian systemowych, a tryb pozakonkursowy,</p>					

¹⁴ W szczególności w świetle art. 38 ust. 2 i 3 ustawy z dnia 11 lipca 2014 r. o zasadach realizacji programów w zakresie polityki spójności finansowanych w perspektywie finansowej 2014–2020 (Dz.U. z 2017 r. poz. 1460, z późn. zm.) oraz podrozdziału 5.2.1 Polityka spójności, rozdziału 5.2 Zasady wyboru projektów Umowy Partnerstwa.

umożliwiający wskazanie MRPiPS (BON) jako beneficjenta, pozwala jednoznacznie powiązać podmiot realizujący projekt z podmiotem odpowiedzialnym za przedkładanie propozycji aktów normatywnych. Ma to wpływ na trwałość zaproponowanych rozwiązań dzięki bezpośredniemu zaangażowaniu MRPiPS (BON) we wprowadzenie opracowanych modyfikacji i zmian systemu do porządku prawnego.

Projekt spełnia wymagania określone w Umowie partnerstwa dla projektów pozakonkursowych EFS o charakterze koncepcyjnym:

- polega na identyfikacji, wypracowaniu, testowaniu oraz trwałym wdrożeniu określonych rozwiązań przyczyniających się do zwiększenia efektywności polityki publicznej w obszarze aktywizacji zawodowej osób niepełnosprawnych,
- działania finansowane w ramach projektu przyczyniają się do usprawnienia ram prawnych i organizacyjnych polityki publicznej w obszarze aktywizacji zawodowej osób niepełnosprawnych,
- w wyniku realizacji projektu zostanie wprowadzona zmiana systemowa,
- przyczynia się do realizacji celu szczegółowego „Podniesienie jakości działań realizowanych przez publiczne i niepubliczne podmioty na rzecz aktywizacji społeczno-zawodowej osób niepełnosprawnych”.

Zasadnicze założenia interwencji publicznej, której wsparcie zaplanowano w ramach projektu

Wszystkie wypracowane i zmodyfikowane instrumenty muszą uwzględniać indywidualne potrzeby wynikające z niepełnosprawności, jak i związane z nimi różny poziom wsparcia oraz służyć realizacji określonego celu jakim jest aktywność zawodowa. Efekty projektu mają umożliwiać osobom, które ze względu na niepełnosprawność znajdują się w najtrudniejszej sytuacji na rynku pracy, podejmowanie wybranej przez nie aktywności w tym obszarze. Instrumenty powinny opierać się na zasadzie swobodnego wyboru działań, dokonywanego przez osobę niepełnosprawną, a także uwzględniać możliwości jej podejmowania m.in. w podmiotach ekonomii społecznej. Nowe instrumenty muszą uwzględniać istniejące i uzupełniać je, tworząc spójny system.

Wnioskodawca zapewni wykorzystanie raportu opracowanego w ramach projektu dotyczącego typu operacji „Identyfikacja barier prawnych, administracyjnych, organizacyjnych we wdrażaniu postanowień Konwencji ONZ o prawach osób niepełnosprawnych w zakresie polityk publicznych, również w zakresie ich komplementarności i spójności wraz ze wskazaniem pożądanych kierunków działań” realizowanego w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój.

Główne zadania przewidziane do realizacji w projekcie ze wskazaniem grup docelowych

- I. Przeprowadzenie analizy rozwiązań ustawowych z zakresu rehabilitacji zawodowej osób niepełnosprawnych. Analiza ta oprócz rozwiązań prawnych obejmie również rozwiązania wypracowane w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki, Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój, wybrane rozwiązania funkcjonujące na poziomie lokalnym/regionalnym oraz w innych krajach.
- II. Zaproponowanie odpowiednio: modyfikacji istniejących i opracowanie nowych instrumentów systemu rehabilitacji zawodowej osób niepełnosprawnych, mających na celu zapewnienie im możliwie samodzielnego funkcjonowania w środowisku pracy, które następnie zostaną przetestowane.
- III. Przeprowadzenie pilotażu zmodyfikowanych i nowych instrumentów w celu oceny zasadności wdrożenia i wypracowania ich optymalnego kształtu. Pilotaż obejmie podmioty odpowiedzialne za wdrożenie rozwiązań oraz beneficjentów.
- IV. Opracowanie nowych i dokonanie modyfikacji istniejących instrumentów wsparcia osób niepełnosprawnych w zakresie rehabilitacji zawodowej w formie projektów aktów prawnych.

Wnioskodawca zapewni, że na każdym etapie realizacji projektu będą uwzględniane informacje i wnioski wypracowywane w projekcie "Aktywni niepełnosprawni – narzędzia wsparcia samodzielności osób niepełnosprawnych" celem zapewnienia spójności rozwiązań przygotowanych w ramach obu projektów. Produkty obu projektów będą stanowić jedną wspólną ścieżkę wsparcia aktywizacyjnego osoby z niepełnosprawnościami. Ponadto, na wszystkich etapach wdrażania projektu wnioskodawca zapewni zgodność wypracowywanych rozwiązań ze zmianami prawnymi zachodzącymi w powiązanych obszarach tematycznych, np. ekonomia

społeczna,, instytucje rynku pracy.	
W ramach projektu zostaną przygotowane propozycje zmian legislacyjnych odpowiadających poziomowi dokumentów rządowych w tym zakresie. Wypracowane propozycje będą uwzględniały kwestie pomocy publicznej, wskazywały źródła finansowania, precyzyjnie określały adresatów instrumentów, sposób realizacji instrumentu, warunki związane z jego realizacją, w tym wskazania zasad uznania go za zrealizowany zgodnie z celem oraz określały podmiot odpowiedzialny za ich realizację, z zastrzeżeniem, że nie musi być to jeden podmiot.	
Zasadnicze działania ukierunkowane na wsparcie podejmowanej interwencji publicznej, zrealizowane dotychczas przez wnioskodawcę lub inne instytucje	
W ramach innowacyjnego projektu „Trener pracy jako sposób na zwiększenie zatrudnienia osób niepełnosprawnych”, realizowanego przez Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych w partnerstwie w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki 2007-2013, został wypracowany produkt finalny w postaci wytycznych dotyczących świadczenia usług przez trenera pracy. Na produkt finalny składają się: zestaw narzędzi do rekrutacji trenerów pracy: stworzenie profilu trenera pracy (wskazanie kluczowych kompetencji), kryteria selekcji kandydatów na trenera pracy, sposób pomiaru spełnienia kryteriów selekcji; zestaw narzędzi szkolenia trenerów pracy: standardy szkolenia, program szkolenia; zestaw narzędzi monitorowania i zarządzania pracą trenera pracy. Celowe jest podejmowanie dalszych działań mających na celu modyfikację i wypracowanie nowych instrumentów wspierających aktywizację zawodową osób niepełnosprawnych.	
Uwarunkowania skutecznej realizacji założeń interwencji publicznej (interesariusze, stan prawny, itd.)	
Projekt będzie uwzględniać opinie i stanowiska zainteresowanych grup społecznych – osób niepełnosprawnych, organizacji działających na ich rzecz, opiekunów osób niepełnosprawnych, pracodawców, zebrane np. w ramach zaplanowanych konsultacji społecznych i diagnozie partycypacyjnej.	
Uwarunkowaniem skutecznej realizacji założeń projektowych jest zaangażowanie w realizację projektu podmiotów posiadających odpowiednią wiedzę i doświadczenie – zarówno w zakresie skonstruowania partnerstwa, jak i w trybie zlecenia realizacji zadań. Kluczowe jest zaangażowanie ekspertów w zakresie dokonania analizy, przeprowadzenia pilotażu, jak i wypracowania propozycji zmian legislacyjnych.	
Przy projekcie zostanie powołany Komitet Sterujący, którego członkami będą: przedstawiciel Pełnomocnika Rządu do Spraw Osób Niepełnosprawnych w MRPiPS (jako kluczowy uczestnik - Przewodniczący KS), po jednym przedstawicielu każdego partnera, przedstawiciel Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, 1 przedstawiciel PFRON, 2 przedstawicieli reprezentujących środowisko organizacji pozarządowych wybranych przez Krajową Radę Konsultacyjną ds. Osób Niepełnosprawnych, 2 przedstawicieli jednostek samorządu terytorialnego wybranych przez Krajową Radę Konsultacyjną ds. Osób Niepełnosprawnych (reprezentujących poziom samorządu wojewódzkiego oraz samorządu powiatowego) oraz 1 przedstawiciel organizacji pracodawców wybrany przez Krajową Radę Konsultacyjną ds. Osób Niepełnosprawnych.	
Dalsze etapy planowane do wdrożenia poza projektem, o ile zostaną spełnione warunki umożliwiające ich skuteczne wykonanie	
Wdrożenie (tj. przeprowadzenie zmiany ustawy, udostępnienie do wykorzystania) instrumentów rozumianych jako pakiety narzędzi, model skierowanych do poszczególnych aktorów rynku pracy.	
ZAKŁADANE EFEKTY PROJEKTU WYRAŻONE WSKAŹNIKAMI (W PODZIALE NA PŁEĆ I OGÓŁEM)	
WSKAŹNIKI REZULTATU	
Nazwa wskaźnika	Wartość docelowa

	W podziale na: ¹⁵		Ogółem w projekcie
	Kobiety	Mężczyzn	
1. Liczba wdrożonych instrumentów wspierających zatrudnienie i utrzymanie się na rynku pracy osób niepełnosprawnych			3
WSKAŹNIKI PRODUKTU			
Nazwa wskaźnika	Wartość docelowa		
	W podziale na: ¹⁶		Ogółem w projekcie
	Kobiety	Mężczyzn	
1. Liczba wypracowanych instrumentów wspierających zatrudnienie i utrzymanie się na rynku pracy osób niepełnosprawnych			3
SZCZEGÓŁOWE KRYTERIA WYBORU PROJEKTU			
KRYTERIA DOSTĘPU			
<p>1. Projekt jest realizowany w partnerstwie z maks. 3 organizacjami pozarządowymi lub organizacjami pracodawców, z których każda spełnia co najmniej 1 z opisanych poniżej warunków, a razem spełniają je wszystkie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • co najmniej 5-letnie doświadczenie w zakresie działalności na rzecz rehabilitacji zawodowej osób niepełnosprawnych, • doświadczenie w zakresie projektów dotyczących opracowania zmian systemowych lub rozwiązań modelowych (min. 1 projekt na kwotę min. 1 mln PLN), • potencjał kadrowy, w tym m.in.: <ul style="list-style-type: none"> – pracowników posiadających doświadczenie w zakresie realizacji oraz rozliczania projektów finansowanych z funduszy strukturalnych (min. 2 pracowników, z czego min. 1 z nich posiada doświadczenie w realizacji min. 1 projektu jako kierownik/koordynator projektu i min. 1 posiada doświadczenie w przygotowywaniu wniosków o płatność w min. 1 projekcie), – pracowników posiadających praktyczne doświadczenie w stosowaniu instrumentów rehabilitacji zawodowej (min. 2 pracowników z min. 2 letnim doświadczeniem w tym obszarze), • potencjał organizacyjny rozumiany jako prowadzenie działalności na terenie co najmniej 5 województw, tj. posiadanie siedziby, biura lub filii na terenie danego województwa, • doświadczenie w opiniowaniu projektów ustaw lub aktów wykonawczych, • doświadczenie we współpracy z publicznymi i niepublicznymi służbami zatrudnienia i innymi 			

¹⁵ Rozbicie wartości docelowych na płeć jest nieobowiązkowe – wypełniane w zależności od specyfiki wsparcia i samego projektu oraz zidentyfikowanego problemu, który projekt ma rozwiązać lub złagodzić.

¹⁶ Rozbicie wartości docelowych na płeć jest nieobowiązkowe – wypełniane w zależności od specyfiki wsparcia i samego projektu oraz zidentyfikowanego problemu, który projekt ma rozwiązać lub złagodzić.

	<p>instytucjami rynku pracy,</p> <ul style="list-style-type: none"> doświadczenie w promocji rozwiązań z zakresu równości szans i niedyskryminacji na rynku pracy, w tym wspierania zatrudniania osób niepełnosprawnych.
<p>Uzasadnienie:</p>	<p>Biorąc pod uwagę zakres zadań do wykonania w ramach projektu niezbędny jest potencjał realizacyjny wskazanych w kryterium podmiotów. Kryterium to pozwoli wyłonić partnerów, którzy posiadają odpowiednią wiedzę i dysponują odpowiednim zapleczem kadrowym. Kryterium weryfikowane na podstawie treści złożonego wniosku o dofinansowanie projektu PO WER.</p>

DZIAŁANIE PO WER	Działanie 2.6 Wysoka jakość polityki na rzecz włączenia społecznego i zawodowego osób niepełnosprawnych
FISZKA PROJEKTU POZAKONKURSOWEGO KONCEPCYJNEGO	
PODSTAWOWE INFORMACJE O PROJEKCIE	
Tytuł lub zakres projektu ¹⁷	Szkolenia dla pracowników sektora transportu zbiorowego w zakresie potrzeb osób o szczególnych potrzebach, w tym osób z niepełnosprawnościami
Cel szczegółowy PO WER, w ramach którego projekt będzie realizowany	Cel nr 6 Profesjonalizacja obsługi osób o szczególnych potrzebach, w tym osób z niepełnosprawnościami, w zakresie świadczenia usług transportowych
Priorytet inwestycyjny	Priorytet Inwestycyjny: 9i. Aktywne włączenie, w tym z myślą o promowaniu równych szans oraz aktywnego uczestnictwa i zwiększaniu szans na zatrudnienie
Typ/typy projektów przewidziane do realizacji w ramach projektu	Szkolenia w zakresie profesjonalnej obsługi osób o szczególnych potrzebach, w tym osób z niepełnosprawnościami, skierowane do pracowników sektora transportu zbiorowego
Cel główny projektu	Celem głównym projektu jest podniesienie kompetencji pracowników sektora transportu zbiorowego w zakresie profesjonalnej obsługi osób o szczególnych potrzebach, w tym w szczególności osób z niepełnosprawnościami poprzez działania szkoleniowe oraz opracowanie standardów obsługi osób o szczególnych potrzebach korzystających z transportu zbiorowego oraz poradnika dotyczącego dostosowania kluczowych typów usług w zakresie transportu zbiorowego do potrzeb osób o szczególnych potrzebach.
Kamienie milowe projektu ¹⁸	<p>I kamień milowy - 6 miesięcy od rozpoczęcia projektu</p> <p>Opracowanie raportu diagnostycznego zawierającego wyniki badań i analiz oraz rekomendacje dla następnych zadań projektu.</p> <p>W ramach tego kamienia milowego zostanie powołana Grupa Doradcza złożona z przedstawicieli kluczowych interesariuszy, w tym przedstawicieli organizacji osób z niepełnosprawnościami, przeprowadzona będzie diagnoza obecnego stanu w zakresie obsługi klientów ze specjalnymi potrzebami, zidentyfikowane zostaną dobre praktyki polskie i zagraniczne w tym obszarze, zespół ekspercki zapozna się z doświadczeniami zagranicznymi w czasie dwóch wizyt studyjnych oraz dokonana zostanie analiza potrzeb szkoleniowych. Na podstawie wyników tych działań zostanie opracowany raport diagnostyczny, zawierający rekomendacje dla następnych zadań projektu.</p> <p>Alokacja środków finansowych: 4,5 %</p> <p>II kamień milowy - 9 miesięcy od osiągnięcia I kamienia milowego =</p> <p>Przygotowanie szkoleń</p> <p>W ramach tego kamienia milowego zostaną opracowane i skonsultowane w ramach prac Grupy Doradczej standardy obsługi klienta dla zdefiniowanych w ramach I kamienia</p>

¹⁷ Należy wskazać roboczą nazwę projektu albo skrótowo opisać istotę, zakres przedmiotowy projektu.

¹⁸ Zgodnie z podrozdziałem 5.2.1 *Polityka spójności* rozdziału 5.2 *Zasady wyboru projektów* Umowy Partnerstwa przedsięwzięcia o długim horyzoncie czasowym realizacji muszą być dzielone na krótkie etapy, których realizacja będzie uzależniona od osiągnięcia rezultatów założonych na wcześniejszym etapie (kamieni milowych).

	<p>milowego usług, opracowane zostaną procedury stanowiskowe, szczegółowe programy i materiały szkoleniowe, materiały metodyczne oraz instrukcje dla trenerów. Przeprowadzone zostaną szkolenia pilotażowe i na podstawie ich ewaluacji zostaną sfinalizowane programy i materiały szkoleniowe, materiały metodyczne oraz instrukcje dla trenerów. Opracowane zostaną kryteria rekrutacji uczestników szkoleń. Zostanie wyłoniony wykonawca szkoleń zgodnie z ustawą Prawo zamówień publicznych.</p> <p>Alokacja środków finansowych: 7,5 %</p> <p>III kamień milowy - 24 miesiące od osiągnięcia II kamienia milowego</p> <p>Przeprowadzenie szkoleń</p> <p>W ramach tego kamienia milowego zostaną przygotowane i przeprowadzone szkolenia dla 5 000 uczestników, w tym przeprowadzone zostanie szkolenie dla trenerów, zostaną określone miejsca i terminy szkoleń, nastąpi rekrutacja uczestników oraz zostaną zrealizowane szkolenia. Będzie prowadzony monitoring i ewaluacja szkoleń.</p> <p>Alokacja środków finansowych: 82,2 %</p> <p>IV kamień milowy - 6 miesięcy od osiągnięcia kamienia milowego III</p> <p>Opracowanie ostatecznych wersji produktów oraz rozpowszechnienie rezultatów projektu</p> <p>W ramach tego kamienia milowego zostanie dokonana analiza doświadczeń z wdrożenia szkoleń, opracowane zostaną ostateczne wersje standardów obsługi klienta i procedur stanowiskowych, opracowany zostanie poradnik dotyczący dostosowania usług do potrzeb klientów o szczególnych potrzebach, w tym osób z niepełnosprawnościami, zorganizowane zostaną seminaria regionalne upowszechniające produkty projektu oraz produkty te zostaną udostępnione w formie elektronicznej.</p> <p>Alokacja środków finansowych: 5,8%</p>
<p>Podmiot zgłaszający projekt¹⁹</p>	<p>MRPiPS</p>
<p>Podmiot, który będzie wnioskodawcą</p>	<p>Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych</p>
<p>Uzasadnienie wyboru podmiotu, który będzie wnioskodawcą²⁰</p>	<p>Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych (PFRON) jest funduszem celowym działającym na mocy ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych, którego środki przeznaczone są na rehabilitację zawodową i społeczną osób niepełnosprawnych oraz ich zatrudnianie. PFRON istnieje od 1991 r.</p> <p>Misją Funduszu jest ułatwienie osobom z niepełnosprawnościami pełnego uczestnictwa w życiu zawodowym i społecznym. PFRON jest organizacją publiczną, efektywnie realizującą swoje podstawowe działania oraz inicjującą innowacyjne na skalę polską i europejską projekty nakierowane na rozwiązywanie problemów osób niepełnosprawnych.</p> <p>Środki PFRON przeznaczone są między innymi na:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. dofinansowanie do wynagrodzeń niepełnosprawnych pracowników, 2. refundację pracodawcom kosztów przystosowania, adaptacji i wyposażenia stanowisk pracy osób niepełnosprawnych, 3. dofinansowanie tworzenia i funkcjonowania warsztatów terapii zajęciowej oraz zakładów aktywności zawodowej, 4. zlecenie organizacjom pozarządowym i fundacjom realizacji zadań z zakresu

¹⁹ W przypadku opracowywania Rocznego Planu Działania przez IP, podmiotem zgłaszającym projekt jest IP. W przypadku opracowywania Rocznego Planu Działania przez IZ należy wpisać nazwę podmiotu, który zgłosił projekt do IZ.

²⁰ W szczególności w świetle art. 38 ust. 2 i 3 ustawy z dnia 11 lipca 2014 r. o zasadach realizacji programów w zakresie polityki spójności finansowanych w perspektywie finansowej 2014–2020 (Dz.U. z 2017 r. poz. 1460, z późn. zm.) oraz podrozdziału 5.2.1 Polityka spójności, rozdziału 5.2 Zasady wyboru projektów Umowy Partnerstwa.

	<p>rehabilitacji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych,</p> <p>5. współfinansowanie projektów systemowych realizowanych ze środków pomocowych Unii Europejskiej,</p> <p>6. wspierane indywidualnych osób niepełnosprawnych poprzez:</p> <ul style="list-style-type: none"> - udzielanie dotacji na rozpoczęcie działalności gospodarczej, rolniczej lub wniesienie wkładu do spółdzielni socjalnej, - refundację składek na ubezpieczenia społeczne dla osób prowadzących działalność gospodarczą, niepełnosprawnych rolników oraz rolników zobowiązanych do opłacania składek za niepełnosprawnego domownika, - dofinansowanie: likwidacji barier architektonicznych w komunikowaniu się i technicznych, zakupu sprzętu rehabilitacyjnego, przedmiotów ortopedycznych i środków pomocniczych oraz turnusów rehabilitacyjnych, - finansowanie aktywnych instrumentów rynku pracy dla osób zarejestrowanych jako bezrobotne lub poszukujące pracy niepozostające w zatrudnieniu (szkolenia, staże, itp.), - programy PFRON. <p>W latach 2007-2013 Fundusz zrealizował 32 projekty systemowe w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki na łączną kwotę 285 188 318, 54 zł, które dotyczyły aktywizacji zawodowej różnych grup osób z niepełnosprawnościami: z terenów wiejskich i małomiasteczkowych, niepełnosprawnych ruchowo, głuchych, niewidomych, chorych psychicznie, niepełnosprawnością intelektualną czy osób z autyzmem.</p> <p>W ramach tych projektów były również realizowane takie, efektem których było wypracowanie standardów i wytycznych, które są obecnie wykorzystywane np.:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wytyczne dot. świadczenia usług przez trenera pracy – wymóg realizacji projektów finansowanych ze środków PFRON w ramach art. 36 ustawy dotyczących zatrudnienia wspomaganego w oparciu o te wytyczne; - ramowe wytyczne w zakresie przystosowania stanowisk pracy – wytyczne udostępnione pracodawcom i wykorzystywane w pracach PIP. 			
Czy projekt będzie realizowany w partnerstwie?	TAK	x	NIE	
Podmioty, które będą partnerami w projekcie i uzasadnienie ich wyboru ²¹	<p>Projekt będzie realizowany w partnerstwie z dwoma podmiotami mającymi kompetencje i doświadczenie w zakresie standardów i praktyki funkcjonowania przedsiębiorstw transportu zbiorowego, w tym zwłaszcza obsługi klientów, osób o szczególnych potrzebach. Partnerzy zapewnią wkład ekspercki niezbędny do dokonania trafnej i pełnej diagnozy oraz właściwego przygotowania standardów, programu szkoleń oraz końcowych rekomendacji.</p> <p>Partnerem dysponującym odpowiednią wiedzą i doświadczeniem w odniesieniu do przewozów kolejowych będzie Urząd Transportu Kolejowego. Zadania UTK są określone w ustawie z dnia 28 marca 2003 r. o transporcie kolejowym. Zgodnie z ustawą Prezes UTK jest m.in. organem właściwym w sprawach nadzoru nad przestrzeganiem praw pasażerów w transporcie kolejowym. Kluczowym zadaniem UTK jest dbałość o wysokie standardy usług na rynku kolejowym. Urząd prowadzi działalność szkoleniową w formie Akademii UTK.</p> <p>Podmiot dysponujący niezbędną w projekcie wiedzą w odniesieniu do sektora transportu kołowego zostanie wybrany zgodnie z art. 33 ustawy z dnia 11 lipca 2014 r. o zasadach realizacji programów w zakresie polityki spójności finansowanych w perspektywie finansowej 2014–2020 (Dz. U. z 2017 r. poz. 1460, z późn. zm.).</p>			

²¹ Wypełnić w przypadku projektu realizowanego w partnerstwie. W przypadku, gdy nie są znane konkretne podmioty, które będą partnerami w projekcie, należy wpisać pożądane cechy partnerów oraz uzasadnić wskazanie określonych cech.

Czy projekt będzie projektem grantowym?	TAK		NIE	X
Przewidywany termin złożenia wniosku o dofinansowanie (kwartał albo miesiąc oraz rok)	I kwartał 2019			
Przewidywany okres realizacji projektu	Data rozpoczęcia (miesiąc oraz rok)	01.04.2019 r.	Data zakończenia (miesiąc oraz rok)	31.12.2022 r.
SZACOWANY BUDŻET PROJEKTU				
Szacowana kwota wydatków w projekcie w podziale na lata i ogółem (PLN)				
w roku 2019	w roku 2020	w roku 2021	w roku 2022	ogółem
554 000,00	2 168 000,00	3 535 000,00	3 143 000,00	9 400 000,00
Szacowany wkład własny beneficjenta (PLN)				
TAK		NIE	X	
Szacowany wkład UE (PLN)				
7 922 320,00				
OPIS PROJEKTU				
Uzasadnienie realizacji projektu w trybie pozakonkursowym ²²				
<p>Projekt został zidentyfikowany jako przedsięwzięcie o strategicznym znaczeniu dla społeczno-gospodarczego rozwoju kraju w obszarze polityki społecznej związanej z dostępnością przestrzeni publicznej dla osób niepełnosprawnych, co potwierdzają kierunkowo zapisy Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.).</p> <p>Projekty strategiczne zdefiniowane w Strategii i odnoszące się bezpośrednio do zakresu projektu to:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Strategia na rzecz Osób Niepełnosprawnych na lata 2017-2030, która ma pozwolić na ustanowienie całościowych ram polityki krajowej na rzecz osób z niepełnosprawnościami i będzie realizowana poprzez różne programy z zakresu poszczególnych polityk publicznych. 2. Przestrzeń dla wszystkich – standardy dostępności definiujące rozwiązania techniczne i przestrzenne, zgodne z zasadami projektowania uniwersalnego, w celu zapewnienia pełnej dostępności przestrzeni publicznej (w tym dostosowywania środków transportu) do potrzeb osób o ograniczonej sprawności lub mobilności. <p>Działania planowane w ramach projektu – działania szkoleniowe oraz standardy w zakresie obsługi klienta – osób</p>				

²² W szczególności w świetle art. 38 ust. 2 i 3 ustawy z dnia 11 lipca 2014 r. o zasadach realizacji programów w zakresie polityki spójności finansowanych w perspektywie finansowej 2014–2020 (Dz.U. z 2017 r. poz. 1460, z późn. zm.) oraz podrozdziału 5.2.1 Polityka spójności, rozdziału 5.2 Zasady wyboru projektów Umowy Partnerstwa.

niepełnosprawnych są jednym z elementów Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju.

Powyższe stanowi wypełnienie wymogu dotyczącego projektów zgłaszanych w trybie pozakonkursowym z art. 38 ust. 3. Ustawy z dnia 11 lipca 2014 r. o zasadach realizacji programów w zakresie polityki spójności finansowanych w perspektywie finansowej 2014-2020.

Realizacja projektu przez PFRON wypełnia również wymagania Ustawy wdrożeniowej art. 38 ust. 2 – ze względu na cel projektu, który jest elementem realizacji szerszej polityki publicznej w obszarze rehabilitacji społecznej osób niepełnosprawnych wykonywanej przez PFRON.

Zastosowanie pozakonkursowego trybu wyboru obecnego projektu spełnia także wszystkie wymagania Wytycznych w zakresie trybów wyboru projektów na lata 2014-2020 (Rozdział 7 – Tryb pozakonkursowy, Podrozdział 7.1 – Zastosowanie trybu pozakonkursowego) przez określenie potencjalnego wnioskodawcy, strategiczne znaczenie projektu oraz spełnienie przesłanki realizacji zadań publicznych.

Strategiczne znaczenie projektu wynika także bezpośrednio z Programu rządowego Dostępność Plus 2018-2025. Rozdział II „Transport” Programu zawiera postulat zbudowania sprawnego i dostępnego transportu publicznego, który może skutecznie niwelować różnicowanie przestrzenne w dostępie do innych usług, a tym samym istotnie przyczynić się do zrównoważonego rozwoju terytorialnego oraz spójności przestrzennej i społecznej. Działanie 7 Programu obejmuje szkolenia dla pracowników sektora transportu. Zgodnie z opisem założeń działania: „warunkiem skutecznego zastosowania standardów dostępności w transporcie jest przygotowanie personelu i obsługi do ich zastosowania. W tym celu przewiduje się szkolenia z zakresu praktycznego stosowania zasad dostępności wobec pasażerów o specjalnych potrzebach między innymi dla służb i drużyn konduktorskich, pracowników przewoźników autobusowych, zakładów transportowych”.

Zasadnicze założenia interwencji publicznej, której wsparcie zaplanowano w ramach projektu

Zgodnie z założeniami sformułowanymi w Programie Rządowym Dostępność Plus, warunkiem skutecznego zastosowania standardów dostępności w transporcie jest przygotowanie personelu firm sektora transportu zbiorowego do ich zastosowania, z czego wynika potrzeba przeprowadzenia szkoleń z zakresu praktycznego stosowania zasad dostępności wobec pasażerów o specjalnych potrzebach.

Aby zapewnić kompleksowość i trwałość planowanej interwencji, będzie się ona składać z kilku kluczowych komponentów: poza cyklem szkoleń dla pracowników firm sektora transportu zbiorowego, będą to: wypracowanie standardów obsługi osób o szczególnych potrzebach, w tym osób z niepełnosprawnościami korzystających z transportu zbiorowego, projekty procedur stanowiskowych dla różnych rodzajów stanowisk w grupie docelowej, poradnik dotyczący dostosowania usług w zakresie transportu zbiorowego do potrzeb osób o szczególnych potrzebach, w tym osób z niepełnosprawnościami oraz wzorcowe programy i materiały szkoleniowe do zastosowania do szkoleń wewnętrznych. Umożliwi to upowszechnienie standardów obsługi wypracowanych w ramach projektu w całym sektorze transportu zbiorowego.

Grupę docelową projektu stanowią pracownicy sektora transportu, w tym pracownicy dwóch głównych wyróżnionych segmentów: przedsiębiorstw pasażerskiego transportu kolejowego oraz przedsiębiorstw transportu miejskiego, a także pracownicy przedsiębiorstw transportu międzymiastowego. Dalszy podział podmiotowy w ramach tych segmentów to pracownicy obsługujący bezpośrednio lub zdalnie klientów (w tym m.in. kasjerzy biletowi, pracownicy obsługi dworców, personel pokładowy, kontrolerzy biletów) oraz kadra kierownicza i pracownicy komórek rozwoju zasobów ludzkich – celem szkoleń tej ostatniej grupy będzie zapewnienie trwałości wsparcia poprzez budowę świadomości znaczenia odpowiedniego przygotowania pracowników obsługujących klientów do obsługi osób ze szczególnymi potrzebami oraz wiedzy w tym zakresie, w tym przygotowanie wybranych pracowników zajmujących się rozwojem kadr do prowadzenia wewnętrznych szkoleń na podstawie programów i materiałów opracowanych w ramach projektu.

Działaniami projektu zostaną objęci pracownicy przewoźników transportu kolejowego oraz wybranych komunalnych zakładów transportu miejskiego – próba reprezentująca miasta średnie i duże. Udział w szkoleniach będzie również otwarty dla pracowników przedsiębiorstw transportu międzymiastowego. Produkty projektu zostaną udostępnione wszystkim przewoźnikom kolejowym, komunalnym oraz międzymiastowym.

Jednym z podstawowych założeń interwencji jest ścisła współpraca z podstawowymi interesariuszami projektu: środowiskami osób o szczególnych potrzebach, w szczególności osób z niepełnosprawnościami oraz sektorem przedsiębiorstw transportowych.

Zostanie to osiągnięte w szczególności przez powołanie Grupy Doradczej, składającej się z przedstawicieli obu środowisk. Grupa będzie działała w całym okresie realizacji projektu. Będzie ona miała istotną rolę jako miejsce walidacji wyników prac eksperckich, forum dyskusji i uzgodnień służących temu, aby produkty opracowane przez ekspertów najlepiej odpowiadały wymogom poszczególnych grup osób o szczególnych potrzebach, w szczególności osób z niepełnosprawnościami, a jednocześnie były właściwie dostosowane do specyfiki poszczególnych rodzajów transportu zbiorowego.

Przedstawiciele środowisk osób o szczególnych potrzebach, w tym w szczególności osób z niepełnosprawnościami, będą co-trenerami w czasie szkoleń, co wzmocni przekaz szkoleniowy i umożliwi ćwiczenia w zakresie praktycznych sytuacji dotyczących relacji osoby z niepełnosprawnościami i pracownika obsługi klienta.

Cykl realizacji projektu został zaplanowany w podziale na 4 podstawowe kamienie milowe. Założenia metodyczne budowy takiej sekwencji działań i rezultatów projektu wynikają z opisanych powyżej założeń oraz założeń szczegółowych, takich jak podział cyklu projektu na fazy badawczo-diagnostyczną, wdrożeniową i upowszechniającą oraz budowanie produktów projektu na zasadzie przyrostowej, bazującej na kolejnych doświadczeniach i praktykach uzyskiwanych w czasie jego realizacji.

Planowane działania wykorzystują powiązania pomiędzy podstawowymi produktami projektu, prowadząc do efektu komplementarności i synergii – wzmocnienia przekazywanych treści szkoleniowych przez dokumenty wzorcowe (standardy, procedury i poradniki) charakteryzujące się większym stopniem trwałości instytucjonalnej, co będzie podstawą do adaptacji i utrwalenia zachowań pożądaných z punktu widzenia celów projektu.

Zakres standardów obsługi klienta będzie obejmował m.in. zasady efektywnej komunikacji z klientem, reakcje na bariery komunikacyjne występujące w relacjach z osobami o szczególnych potrzebach, w tym osobami z niepełnosprawnościami, budowanie relacji z klientem, postępowanie w trudnych sytuacjach w czasie obsługi klienta. Szczegółowy zakres standardów zostanie opracowany po przeprowadzeniu zaplanowanych badań oraz będzie przedmiotem konsultacji w ramach Grupy Doradczej. Projekty standardów i procedur będą uwzględniały wewnętrzne uwarunkowania organizacyjne i istniejące wewnętrzne regulacje głównych grup przewoźników, tak aby ułatwiona była ich adaptacja i włączenie do obiegu organizacyjnego.

Ze względu na niemożność objęcia podstawowymi działaniami szkoleniowymi projektu pracowników wszystkich przedsiębiorstw transportowych, przewidziane są działania służące zapewnieniu trwałości projektu. Będą to szkolenia dla kadry zarządzającej oraz pracowników działów rozwoju zasobów ludzkich, mające na celu trwałe wprowadzenie wypracowanych standardów i procedur do funkcjonowania przedsiębiorstw transportowych uczestniczących w projekcie, w tym poprzez przygotowanie wewnętrznych trenerów, którzy będą prowadzili w przyszłości szkolenia według materiałów i programów przygotowanych w trakcie projektu, a także szeroki zakres działań upowszechniających wyniki projektu. Należą do nich: seminaria regionalne dla przewoźników niebiorących udziału w projekcie, udostępnienie wszystkich produktów projektu w formie elektronicznej oraz opracowanie poradnika dotyczącego dostosowania świadczonych usług do potrzeb osób o szczególnych potrzebach, w tym osób z niepełnosprawnościami.

Przewidywane są działania w zakresie monitoringu i ewaluacji – szczególnie poprzez stałe badania satysfakcji uczestników szkoleń. Wyniki badań będą służyły do doskonalenia zawartości merytorycznej i logistyki szkoleń.

Główne zadania przewidziane do realizacji w projekcie ze wskazaniem grup docelowych

I Kamień milowy - 6 miesięcy od rozpoczęcia projektu:

Opracowanie raportu diagnostycznego zawierającego wyniki badań i analiz oraz rekomendacje dla następných zadań projektu.

Zadanie 1: Diagnoza stanu obecnego i analiza potrzeb

W ramach tego zadania zrealizowane będą m. in. następujące działania:

- a) przeprowadzenie badań w postaci wywiadów indywidualnych i grupowych z przedstawicielami kluczowych grup osób o szczególnych potrzebach, w tym osób z niepełnosprawnościami, a także firm transportowych (w podziale na dwie podstawowe podgrupy – przewoźników kolejowych i komunalnych przedsiębiorstw transportowych).
- b) analiza przez zespół ekspercki doświadczeń zagranicznych, w tym kwerenda literatury i najlepszych praktyk

oraz zorganizowanie 2 wizyt studyjnych w miastach UE legitymującymi się najlepszymi w skali europejskiej praktykami w zakresie standardów obsługi osób ze szczególnymi potrzebami.

- c) analiza przez zespół ekspercki doświadczeń krajowych, w tym standardów, narzędzi, dobrych praktyk w zakresie obsługi osób ze szczególnymi potrzebami.
- d) powołanie i rozpoczęcie prac Grupy Doradczej projektu, składającej się z przedstawicieli głównych interesariuszy, która będzie kontynuowała spotkania w okresie realizacji projektu.
- e) analiza potrzeb szkoleniowych – badanie odpowiednich grup personelu firm transportu zbiorowego.
- f) przygotowanie przez zespół ekspercki raportu diagnostycznego, który będzie zawierał wyniki fazy diagnostycznej oraz rekomendacje precyzujące zakres działań przewidzianych do realizacji w ramach następujących zadań projektu (opracowanie szkoleń, standardów obsługi klienta i procedur).

II Kamień milowy - 9 miesięcy od osiągnięcia I kamienia milowego:

Przygotowanie szkoleń (w tym: opracowanie standardów obsługi klienta dla zdefiniowanych usług, procedur stanowiskowych, szczegółowych programów i materiałów szkoleniowych, strony internetowej).

Zadanie 2: Opracowanie standardów obsługi osób o szczególnych potrzebach, w tym z niepełnosprawnościami i szkoleń.

W ramach tego zadania zrealizowane będą m. in. następujące działania:

- a) przygotowanie przez zespół ekspercki z udziałem partnerów założeń do przygotowania standardów obsługi klienta oraz materiałów szkoleniowych.
- b) przeprowadzenie konsultacji założeń z ww. grupami docelowymi.
- c) opracowanie standardów obsługi klienta dla zdefiniowanych usług.
- d) opracowanie procedur stanowiskowych dla różnych rodzajów stanowisk związanych z obsługą klienta.
- e) opracowanie szczegółowych programów szkoleń, materiałów szkoleniowych, materiałów metodycznych i instrukcji dla trenerów.
- f) przeprowadzenie szkoleń pilotażowych (w tym ewaluacja, opracowanie wniosków i rekomendacji do ostatecznej wersji szkolenia).
- g) opracowanie kryteriów rekrutacji uczestników szkoleń.
- h) wyłonienie wykonawcy szkoleń zgodnie z ustawą Prawo zamówień publicznych.

III Kamień milowy - 24 miesiące od osiągnięcia II kamienia milowego:

Przeprowadzenie szkoleń dla 5 000 uczestników

Zadanie 3: Wdrożenie programu szkoleniowego dla przewoźników.

W ramach tego zadania zrealizowane będą m. in. następujące działania:

- a) szkolenie trenerów przez ekspertów z zespołu eksperckiego z udziałem przedstawicieli Grupy Doradczej.
- b) realizacja szkoleń.
- c) monitorowanie i ewaluacja cyklu szkoleniowego – mająca na celu ocenę (bieżącą i cykliczną) wszystkich aspektów merytorycznych i formalnych prowadzonych szkoleń oraz na tej podstawie doskonalenie szkoleń.

IV Kamień milowy - 6 miesięcy od osiągnięcia kamienia milowego III:

Opracowanie ostatecznych wersji produktów oraz rozpowszechnienie rezultatów projektu.

Zadanie 4: Analiza doświadczeń z wdrożenia i opracowanie produktów w wersji finalnej

W ramach tego zadania zrealizowane będą m. in. następujące działania:

- a) przygotowanie zestawu wniosków i rekomendacji z fazy wdrożeniowej projektu.
- b) weryfikacja standardów obsługi klienta i procedur na podstawie wniosków i rekomendacji.
- c) opracowanie poradnika dotyczącego dostosowania kluczowych typów usług w zakresie transportu zbiorowego

świadczonych przez przewoźników do potrzeb osób o szczególnych potrzebach, w tym osób z niepełnosprawnościami (wersja pełna oraz synteza – skrót wykorzystujący w maksymalnym stopniu wymagania wizualizacyjne i elementy graficzne).

- d) przeprowadzenie seminariów regionalnych dla przewoźników miejskich z miast nie biorących udziału w projekcie.
- e) udostępnienie produktów projektu (standardy usług, wzory procedur, materiały szkoleniowe, poradnik) całemu sektorowi przewoźników.

Zasadnicze działania ukierunkowane na wsparcie podejmowanej interwencji publicznej, zrealizowane dotychczas przez wnioskodawcę lub inne instytucje

W czerwcu 2018 r. zostało zawarte pomiędzy PFRON a Polskimi Kolejami Państwowymi S.A. porozumienie w sprawie współpracy na rzecz osób z niepełnosprawnościami. Jednym z obszarów współpracy określonych w Porozumieniu jest współpraca w zakresie szkoleń pracowników biur obsługi klienta, kas oraz personelu pokładowego obsługi klienta z niepełnosprawnością oraz przygotowania syntetycznego poradnika dla powyższych grup pracowników.

Urząd Transportu Kolejowego prowadzi od 2016 r. Akademię Wiedzy Kolejowej, której celem jest propagowanie dobrych praktyk wśród uczestników rynku kolejowego poprzez szkolenia i warsztaty. W ramach cyklu szkoleń realizowane jest także szkolenie „Obsługa pasażerów z niepełnosprawnością”. Zakres szkolenia obejmuje podstawy definicyjne osób z niepełnosprawnością w świetle istniejącego ustawodawstwa krajowego i unijnego, obowiązki prawne podmiotów kolejowych w zakresie obsługi pasażerów z niepełnosprawnością oraz dobre praktyki w zakresie projektowania uniwersalnego i barier architektonicznych.

UTK podjął także wstępne działania nad opracowaniem wytycznych dla spółek kolejowych oraz modelowej procedury w zakresie obsługi klienta niepełnosprawnego w ramach grupy roboczej.

Dotychczasowe działania i doświadczenia UTK zostaną zintegrowane z planowanymi działaniami projektu w ramach planowanej Grupy Doradczej oraz innych przewidzianych w projekcie w projekcie form koordynacji działań przewoźników i regulatorów rynku.

Uwarunkowania skutecznej realizacji założeń interwencji publicznej (interesariusze, stan prawny, itd.)

Polska zobowiązana jest do realizacji działań mających na celu wdrażanie postanowień Konwencji o prawach osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2012 r. poz. 1169), która weszła do polskiego porządku prawnego w dniu 25 października 2012 r.

Ratyfikacja Konwencji o prawach osób niepełnosprawnych ma spowodować, że wymienione w niej zasady, takie jak poszanowanie godności, autonomii i odmienności osób z niepełnosprawnościami, niedyskryminacja, pełny udział w życiu społecznym, równość szans i dostępność, uzyskiwana głównie dzięki uniwersalnemu projektowaniu, będą uwzględniane przy wytyczaniu kierunków polityki społecznej dotyczącej osób z niepełnosprawnościami i określaniu środków jej realizacji.

Zgodnie z Rozporządzeniem (WE) nr 1371/2007 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 23 października 2007 r. dotyczące praw i obowiązków pasażerów w ruchu kolejowym, w ramach wspólnej polityki transportowej istotne jest zapewnienie ochrony praw pasażerów w ruchu kolejowym, a osoby z niepełnosprawnościami oraz osoby o ograniczonej sprawności ruchowej spowodowanej niepełnosprawnością, wiekiem lub jakimkolwiek innym czynnikiem powinny mieć możliwość podróżowania porównywalną z możliwością innych obywateli. Szczegółowe punkty Rozporządzenia definiują obowiązki przewoźnika m.in. w zakresie zakazu dyskryminacji przy rezerwacji, zakupie i korzystaniu z usług transportu kolejowego, dostępności, pomocy na stacjach kolejowych i w pociągu. Zgodnie z pkt 5.5. Wytycznych interpretacyjnych Komisji do Rozporządzenia (Komunikat Komisji 2015/C 220/01): „...dobrą praktyką, zapewniającą skuteczność pomocy udzielanej zgodnie z Rozporządzeniem, jest: regularne szkolenie pracowników i ich edukacja w zakresie różnych potrzeb pasażerów z różnymi rodzajami niepełnosprawności i ograniczeń ruchowych”.

Z kolei zgodnie z art. 4.6 Rozporządzenia Komisji (UE) nr 1300/2014 z dnia 18 listopada 2014 r. w sprawie technicznych specyfikacji interoperacyjności odnoszących się do dostępności systemu kolei Unii dla osób niepełnosprawnych i osób o ograniczonej możliwości poruszania się: „szkolenie zawodowe dla personelu...”

świadczącego usługi oraz pomoc pasażerom na stacji i sprzedającego bilety musi obejmować zagadnienia dotyczące świadomości wobec niepełnosprawności i równości, w tym zagadnienia dotyczące określonych potrzeb wszystkich osób niepełnosprawnych i osób o ograniczonej możliwości poruszania się”.

Ustawa z dnia 28 marca 2003 r. o transporcie kolejowym (tekst jednolity: Dz. U. z 2017 r., poz. 2117 z późn. zm.) określa rolę Prezesa UTK jako organu właściwego w sprawach nadzoru nad przestrzeganiem praw pasażerów w transporcie kolejowym, w zakresie przepisów Rozporządzenia nr 1371/2007/WE oraz zakazu stosowania bezprawnych praktyk naruszających zbiorowe interesy pasażerów w transporcie kolejowym, a także rozpatrywania skarg pasażerów w sprawie naruszenia praw pasażerów w transporcie kolejowym.

Jak wynika z powyższych regulacji prawnych, stan prawny w aktualnym kształcie umożliwia realizację projektu, gdyż działania założone w projekcie uwzględniają obowiązujące przepisy prawne. Zakres normatywny produktów i interwencji projektu ma w zamierzeniu wpłynąć na wewnętrzne środowisko regulacyjne przedsiębiorstw przewozowych – zasady, procedury i regulacje wewnętrzne zgodne z obowiązującym prawem polskim i europejskim.

Skuteczna realizacja interwencji publicznej, tj. osiągnięcie celu głównego projektu (podniesienie kompetencji pracowników sektora transportu zbiorowego w zakresie potrzeb osób o szczególnych potrzebach) zależna będzie od:

- zbadania potrzeb wszystkich grup docelowych i interesariuszy podczas fazy początkowej projektu,
- skutecznej współpracy ze wszystkimi interesariuszami w czasie trwania całego projektu dla budowania działań i produktów możliwych do praktycznego zastosowania i adaptacji w systemie organizacyjnym przedsiębiorstw przewozowych,
- możliwości zapewnienia komplementarności pomiędzy wszystkimi działaniami i produktami projektu, gdyż tylko w ten sposób może zostać osiągnięty cel podniesienia kompetencji personelu przedsiębiorstw transportowych – poprzez efektywne połączenie działań szkoleniowych z akceptowalnymi standardami obsługi i procedurami.

Dalsze etapy planowane do wdrożenia poza projektem, o ile zostaną spełnione warunki umożliwiające ich skuteczne wykonanie

Po zakończeniu projektu planowane jest przekazanie do wdrożenia produktów projektu (standardy obsługi klienta i procedury) do przedsiębiorstw transportowych – co zależy od akceptacji organów zarządczych tych przedsiębiorstw.

ZAKŁADANE EFEKTY PROJEKTU WYRAŻONE WSKAŹNIKAMI (W PODZIALE NA PŁEĆ I OGÓŁEM)

WSKAŹNIKI REZULTATU

Nazwa wskaźnika	Wartość docelowa		
	W podziale na: ²³		Ogółem w projekcie
	Kobiety	Mężczyzn	
1. Liczba pracowników transportu zbiorowego, którzy nabyli kompetencje w zakresie profesjonalnej obsługi osób o szczególnych potrzebach, w tym osób z niepełnosprawnościami			4 750
2. Liczba przedsiębiorstw transportu zbiorowego, które wdrożyły standardy w zakresie obsługi osób o szczególnych potrzebach, w tym osób z niepełnosprawnościami (koleje, transport miejski)			30

²³ Rozbicie wartości docelowych na płeć jest nieobowiązkowe – wypełniane w zależności od specyfiki wsparcia i samego projektu oraz zidentyfikowanego problemu, który projekt ma rozwiązać lub złagodzić.

WSKAŹNIKI PRODUKTU			
Nazwa wskaźnika	Wartość docelowa		
	W podziale na: ²⁴		Ogółem w projekcie
	Kobiety	Mężczyzn	
1. Zestaw standardów obsługi osób o szczególnych potrzebach, w tym osób z niepełnosprawnościami korzystających z transportu zbiorowego (z wzorami procedur)			1
2. Poradnik dotyczący dostosowania kluczowych typów usług w zakresie transportu zbiorowego do potrzeb osób o szczególnych potrzebach, w tym osób z niepełnosprawnościami			1
3. Liczba pracowników sektora transportu zbiorowego objętych wsparciem szkoleniowym w zakresie profesjonalnej obsługi osób o szczególnych potrzebach, w tym osób z niepełnosprawnościami			5 000
SZCZEGÓLNE KRYTERIA WYBORU PROJEKTU			
KRYTERIA DOSTĘPU			
1. Wnioskodawca zapewni zaangażowanie w realizację projektu przedstawicieli kluczowych interesariuszy.			
Uzasadnienie:	<p>Zaangażowanie interesariuszy reprezentujących zarówno środowiska osób o szczególnych potrzebach, w tym osób z niepełnosprawnościami, jak sektor transportu zbiorowego jest niezbędne do wypracowania produktów najlepiej odpowiadającym wymogom poszczególnych grup osób o szczególnych potrzebach, a jednocześnie właściwie dostosowanych do specyfiki poszczególnych rodzajów transportu zbiorowego.</p> <p>Zaangażowanie to zostanie zapewnione poprzez:</p> <ul style="list-style-type: none"> – powołanie Komitetu Sterującego z udziałem kluczowych interesariuszy, – udział w projekcie partnerów dysponujących ekspertyzą dotyczącą pasażerskiego transportu kolejowego oraz transportu kołowego, – udział w projekcie Grupy Doradczej reprezentującej środowiska osób o szczególnych potrzebach, w tym w szczególności osób z niepełnosprawnościami oraz środowiska przewoźników, – udział w prowadzeniu szkoleń osób ze szczególnymi potrzebami w szczególności osób z niepełnosprawnościami. 		
2. Wnioskodawca zapewni trwałość rezultatów projektu poprzez:			
<ul style="list-style-type: none"> – szkolenia dla kadry zarządzającej oraz pracowników działów rozwoju zasobów ludzkich firm przewoźników, w tym przygotowanie wewnętrznych trenerów, którzy będą prowadzili w przyszłości szkolenia według 			

²⁴ Rozbicie wartości docelowych na płeć jest nieobowiązkowe – wypełniane w zależności od specyfiki wsparcia i samego projektu oraz zidentyfikowanego problemu, który projekt ma rozwiązać lub złagodzić.

<p>materiałów i programów przygotowanych w trakcie projektu,</p> <ul style="list-style-type: none"> – seminaria regionalne dla przewoźników niebiorących udziału w projekcie, zaznajamiające z produktami projektu, – udostępnienie wszystkich produktów projektu w formie elektronicznej, – opracowanie poradnika dotyczącego dostosowania świadczonych usług do potrzeb osób o szczególnych potrzebach, w tym osób z niepełnosprawnościami. 	
<p>Uzasadnienie:</p>	<p>Ze względu na możliwość objęcia szkoleniami jedynie części firm sektora transportu zbiorowego oraz potrzebę prowadzenia systematycznych działań szkoleniowych w zakresie objętym projektem niezbędne są działania zarówno służące zapewnieniu kontynuacji wprowadzania wypracowanych standardów w firmach objętych projektem, jak i umożliwiające ich wprowadzenie przez innych przewoźników transportu zbiorowego.</p>